

AKADÉMIAI TAGAJÁNLÁSOK

1987

1987. évi közgyűlésén ismét új levelező és rendes tagokat választ a Magyar Tudományos Akadémia. A kitűzött határidőig összesen 121 új levelező tag megválasztására érkezett javaslat, ebből öt esetben interdiszciplináris eljárást kezdeményeztek. Az alábbiakban — a korábbi évektől eltérően — csak a levelező tagságra ajánlottak legfontosabb adatait és tudományos munkásságuk néhány jellemző mutatóját ismertetjük (kutatási terület, az utolsó tíz évben megjelent publikációk, illetve szabadalmak, az ajánlók által legfontosabbnak ítélt tudományos munkák, kiemelkedő eredmények). Az Akadémia illetékes tagjai természetesen a tagajánlások teljes szövege és az ehhez mellékelte publikációs jegyzék alapján döntenek a jelölésekről.

Nyelv- és Irodalomtudományok Osztálya

Czeglédy Károly

1914-ben Pápán született. Fő kutatási területe a sémi filológia és arabisztika, különös tekintettel a honfoglalás előtti magyarság és az eurázsiai nomád népek történetére és kultúrájára vonatkozó forrásokra. Jelenleg ny. egyetemi tanár, tudományos tanácsadó az ELTE BTK Arab és Sémi Filológiai Tanszékén. A közép-ázsiai török népekre vonatkozó kutatásait összefoglaló téziseivel 1976-ban nyerte el a nyelvstudomány doktora fokozatot. Tudományos és oktatói tevékenységéért 1984-ben a Munka Érdemrend arany fokozatával tüntették ki. 1978-ban tiszteleti tagjává választotta Törökországban az Akadémia szerepét betöltő Török Történeti Társaság, 1983-ban pedig az Atatürk nevét viselő kulturális, nyelvészeti és Történeti Társaság, 1980-ban kitüntették a Török Köztársaság Diplome d'honneur-jével.

Az utóbbi évtizedekben két könyve jelent meg, egyik magyar, másik angol nyelven, hat kötetben társszerzőként működött közre és 12 cikket tett közzé, ebből 6-ot magyar, 6-ot pedig idegen nyelven. Legfontosabb művei: *From East to West: the Age of Nomadic Migrations in Eurasia* (Wiesbaden, 1983) és *Magyar őstörténeti tanulmányok* (Budapest, 1985).

Tudományos munkásságából kiemelkednek a magyar őstörténetre, az eurázsiai nomád népek történetére, a siita Messiás-hit eredetére és a nomád népek vándorlására vonatkozó filológiai és történeti kutatásai.

Ajánlók: *Benkő Loránd, Harmatta János, Hazai György*

1929-ben Hodászban született. Főbb kutatási területe a XX. századi magyar irodalomtörténet. Jelenleg az ELTE egyetemi tanára. 1973-ban „Magyar irodalom a XX. században” című disszertációjával nyerte el az irodalomtudomány doktora fokozatot. Irodalomtörténész, kritikus tevékenységét több alkalommal József Attila-díjjal értékelték.

Az utolsó évtizedben egy kétkötetes műve jelent meg magyar nyelven. Több mint félszáz cikket publikált. Idegen nyelven egy könyvet és két tanulmányt adtak ki tőle. Legfontosabb művei: Móricz Zsigmond útja a forradalmakig (Szépirodalmi Kiadó, 1960. 612 o.), Nép és irodalom I–II. (Szépirodalmi Kiadó, 1981. 560 + 480 o.). Tudományos munkásságából kiemelkednek a XX. század eleji magyar prózával, a határokon túli magyar irodalom történetével és a népi írók értékelésével kapcsolatos kutatásai.

Ajánlók: *Keresztury Dezső, Király István, Sötér István, Szabolcsi Miklós*

Kéry László

1920-ban Budapesten született. Főbb kutatási területe az angol irodalom története a XVI–XVII. században és a XX. század első felében. Jelenleg a Nagyvilág című világ-irodalmi folyóirat főszerkesztője és az ELTE angol tanszékének egyetemi tanára. 1977-ben D. H. Lawrence regényírói munkásságával foglalkozó disszertációjával nyerte el az irodalomtudomány doktora fokozatot. Legmagasabb állami kitüntetése A Szocialista Magyarorszáért Érdemrend (1980).

Az elmúlt évtizedben egy könyve, valamint huszonhat tanulmánya és cikke jelent meg. Legfontosabb művei: *Shakespeare vígjátékai* (Gondolat Kiadó, 1964) és *A sötét láng prófétája. A regényíró D. H. Lawrence* (Gondolat, 1978) című monográfiák. Shakespeare-rel foglalkozó munkái a hazai anglistika kiemelkedő teljesítményei. Ugyancsak számottevőek a kora-XX. századi angol regénnyel kapcsolatos vizsgálódásai. Irodalomtörténész tevékenységét a hagyományos kritikai eredmények és az új módszerek marxista igényű összekapcsolása jellemzi.

Ajánlók: *Hadrovics László, Kardos László, Keresztury Dezső, Szabolcsi Miklós*

Kiefer Ferenc

1931-ben született Apatinban. Fő kutatási területe a magyar nyelvészet és az általános nyelvészet; a matematikai és logikai indíttatású és az ún. generatív nyelvészet eredményeit továbbfejlesztve, ezen irányzatok önálló alakítójaként vált nemzetközi hírű kutatóvá. A nyelvtudomány doktora fokozatot 1977-ben szerezte meg „Az előfeltevések elmélete” c. munkájával, amely azóta könyvalakban is megjelent. Az MTA Nyelvtudományi Intézetének tudományos tanácsadója és igazgatóhelyettese; a magyar nyelv strukturális nyelvtanával foglalkozó kutatócsoport vezetője, az ELTE egyetemi tanára.

Az utolsó évtizedben tollából 9 könyv, 71 tudományos cikk, szerkesztésében pedig 12 mű jelent meg külföldön és Magyarországon. Fontos műve a Stockholmban 1970-ben megjelent *Swedish Morphology*, az 1974-ben Franciaországban megjelent *Essais de*

sémantique générale c. kötete, valamint az 1981-ben Amsterdamban megjelent Hungarian General Linguistics c. gyűjteményes kötete.

Kiemelkedő jelentőségűek a generatív morfológia megalapozásával kapcsolatos munkái, valamint a jelentéstan és a szintakszis határterületeivel kapcsolatos kutatásai. Nagy érdemei vannak a magyar nyelvtudomány nemzetközi tekintélyének növelésében.

Ajánlók: *Benkő Loránd, Hajdú Péter, Herman József, Imre Samu*

Maróthy János

1925-ben Budapesten született. Tudományos érdeklődésének középpontjában a zene társadalmi-történeti életfolyamatainak a populáris műfajok, a mindennapi zenei gyakorlat, a spontán zenei mozgalmak felől történő vizsgálata és megértése áll. Az MTA Zene-tudományi Intézetének tudományos osztályvezetője. Zene és polgár — zene és proletár c. monográfiája — mellyel 1966-ban elnyerte a zenetudomány doktora fokozatot — ebből az aspektusból vizsgálja és világítja meg az európai zenetörténet egy-egy nagy fordulóját.

Az utóbbi évtizedben magyar nyelven három könyvet, valamint 62 cikket és tanulmányt jelentetett meg. Idegen nyelvű tudományos dolgozatainak száma 22. Zenetörténeti kutatásainak két nagy összegezése Az európai népdal születése (Akadémiai Kiadó, Budapest, 1960. 797 o.), valamint a több idegen nyelven is megjelent Zene és polgár — zene és proletár (Akadémiai Kiadó, 1966. 537 o.). Tudományos munkásságának másik vonulattát zeneesztétikai vizsgálatai jellemzik, amelyeknek kiemelkedő eredménye Zene és ember címmel 1980-ban (Zeneműkiadó) megjelent könyve.

Ajánlók: *Szabolcsi Miklós, Tolnai Gábor*

Ritoók Zsigmond

1929-ben Budapesten született. Fő kutatási területe a görög és római irodalom és az ókori esztétika története. Jelenleg az ELTE Latin Filológiai Tanszékének tanszékvezető egyetemi tanára. 1985-ben „A korai görög epika” c. értekezésével nyerte el a görög irodalomtudomány köréből az irodalomtudomány doktora fokozatot. Tudományos és tudományszervező tevékenységéért 1984-ben a Munka Érdemrend ezüst fokozatával tüntették ki. Tudományos munkásságának nemzetközi tekintélyét tükrözi, hogy 1984-ben a római Academia Latinitati Fovendae tagjává választotta.

Az utóbbi évtizedben két könyve jelent meg magyar nyelven, tíz magyar és idegen nyelvű kötetben társszerzőként működött közre, és 36 cikket tett közzé. Ebből 22 idegen nyelven, 14 pedig magyar nyelven jelent meg. Legfontosabb művei: Sophoklés Philoktétesze Arany János fordításában (Bp., 1972.) Arany szövegének első közzététele, a fordítás körülményeinek tisztázása. — A görög énekmondók. (Bp., 1973.) — Források az ókori görög zeneesztétika történetéhez. (Bp., 1982.) — A görög kultúra aranykora (Bp., 1984. Sarkady Jánossal és Szilágyi János Györggyel közösen). Tudományos munkásságából kiemelkednek a korai görög epika és klasszikus kor görög irodalmára vonatkozó könyvei és tanulmányai. Úttörő jelentőségűek a görög zeneesztétikára vonatkozó kutatásai.

Ajánlók: *Borzsák István, Harmatta János, Tolnai Gábor*

1930-ban Budapesten született. Főbb kutatási területe a XIX. és XX. századi magyar irodalomtörténet, irodalomelmélet és esztétika. Tanszékvezető egyetemi tanár a Kossuth Lajos Tudományegyetemen, s ugyanitt jelenleg a Magyar Nyelvi, Irodalmi és Néprajzi Intézet igazgatója is. 1974-ben nyerte el az irodalomtudomány doktora fokozatot „A költői műalkotás fő sajátosságai” (Akadémiai Kiadó, 1972.) című művével, mely líraelméleti és általános esztétikai irányú eredményeinek összefoglalása.

Az utóbbi évtizedben két könyve jelent meg magyar nyelven, s negyven fontosabb tanulmányt adott közre hazai szakfolyóiratokban. Idegen nyelven három cikke látott napvilágot, s társszerzőkkel együtt készítette Handbuch der Ungarischen Literatur című munkáját (Corvina, 1977), mely az angol és francia kiadás mellett megjelent finnül és lengyelül. Tudományos munkásságából kiemelkednek a kortárs magyar költészet kérdéseivel foglalkozó munkái: a „Líra a XX. században” (Tankönyvkiadó, 1975), „Weöres Sándor” (Akadémiai Kiadó, 1978); valamint az irodalomtörténet, szemiotika és nyelv-tudomány határterületein folytatott vizsgálatait összefoglaló „A nyelvi műalkotás jelentése” című kötete (Debrecen, 1984).

Ajánlók: *Barta János, Kálmán Béla, Németh G. Béla*

Tarnai Andor

1925-ben született Gyulán. Fő kutatási területe a régi magyar irodalom és tudomány története, különös tekintettel a hazai latin nyelvű alkotásokra. Az ELTE tanszékvezető egyetemi tanára, az MTA Irodalomtudományi Intézetében a kritikátörténeti kutatások vezetője. 1981-ben a magyar irodalmiság középkori kezdeteiről szóló disszertációjával elnyerte az irodalomtudomány doktora fokozatot. Az utolsó évtizedben 3 könyve jelent meg (egy társszerzővel együtt), 13 cikket publikált, közülük kettőt idegen nyelven. Legfontosabb művei: A magyar kritika évszázadai I, A kezdetektől a romantikáig (Csetri Lajossal közösen, Szépirodalmi Kiadó, 1981. 545 o.); „A magyar nyelvet írni kezdik” — Irodalmi gondolkodás a középkori Magyarországon (Akadémiai Kiadó, 1984. 345 o.); Bél Mátyás: Hungariából Magyarország felé (Szépirodalmi Kiadó, 1984. 348 o.). Munkásságának legfőbb eredménye a magyar középkor és a XVIII. század intellektuális történetének teljes újragondolása és újraértékelése, számos fontos ismeretlen mű feltárása, a kritika- és tudománytörténet új módszerének kidolgozása.

Ajánlók: *Keresztury Dezső, Klaniczay Tibor, Németh G. Béla, Tolnai Gábor*

Filozófiai és Történettudományok Osztálya

Almási Miklós

1932-ben született Budapesten. Szűkebb szakterülete: esztétika, filozófiatörténet. Jelenleg az ELTE Bölcsészettudományi Kara Esztétika Tanszékének tanszékvezető egyetemi tanára. 1972-ben A látszat c. munkájával nyerte el a filozófiai tudomány doktora címet. A mű modern filozófiai problémák kategória-elemzés formájában adott analízise és kritikája.

Az utolsó évtizedben három könyve jelent meg, ebből kettő idegen nyelven, és 38 tanulmányt, ill. cikket publikált, ebből kettőt idegen nyelven. Legfontosabb művei: *A látszat valósága* (Magvető, Bp., 1971. 439 o.); *Entwicklungswege des Dramas* (Akadémiai Kiadó, Bp., 1977. 490 o.); *Phänomenologie des Scheins* (Akadémiai Kiadó, Bp., 1977. 340 o.); *Az értelem kalandjai* (Szépirodalmi Kiadó, Bp., 1980. 438 o.). Tudományos munkásságából kiemelkednek a modern drámára vonatkozó kutatásai, a különböző modern amerikai filozófiai irányzatokról közölt intellektuális interjúi, Hegellel foglalkozó filozófiatörténeti írása, Lukács Ontológiáját tárgyaló tanulmányai s legújabban Csehov-kutatásai.

Ajánlók: *Lukács József, Tőkei Ferenc*

Balogh Sándor

1926-ban Pereszlényen született. Szűkebb szakterülete a legújabb kori magyar történelem. Jelenleg az ELTE Bölcsészettudományi Kara Új- és Legújabbkori Magyar Történeti Tanszékének egyetemi tanára. A történettudomány doktora címet 1972-ben nyerte el Parlamenti és párharcok Magyarországon 1945–1947 c. disszertációjával. Tudományos, tudománypolitikai, oktatói tevékenységét Szocialista Magyarorszáért ki-tüntetéssel (1986), a Munka Érdemrend bronz fokozatával ismerték el.

Az utolsó évtizedben 11 könyve jelent meg, ebből kettő idegen nyelven, két műnek szerzője és szerkesztője volt, kettőnek társszerzője. Megjelentetett 22 alapvető jelentősé- gű, terjedelmes tanulmányt, 23 kisebb cikket, s ezeken felül 15 jelentős tanulmányt idegen nyelven. Két nagy gyűjteményes kötet szerkesztője, kisebb részben társszerkesz- tője. Legfontosabb művei: *Parlamenti és párharcok Magyarországon 1945–1947* (Kossuth Könyvkiadó, Bp., 1975); *A népi demokratikus Magyarország külpolitikája 1945–1947* (Kossuth Kiadó, Bp., 1982); *Választások Magyarországon — 1945* (Kossuth Kiadó, Bp., 1984); *A magyar népi demokrácia története 1944–1975* (oroszul, Corvina Kiadó, Bp., 1985.).

Tudományos tevékenységének eredményeiből kiemelkednek az 1945 utáni történetre vonatkozó politika-történeti kutatásai; az 1945–1947 közötti időszak parlamenti és pártviszonyai, továbbá az ugyanezen időszak külpolitikáját kutató-feltáró munkásságá- nak eredményei. Munkássága összekapcsolódik a magyarországi népi demokratikus kor- szak történetkutatásainak elvi-módszertani megalapozásával, iskolateremtő vezető történész.

Ajánlók: *Mócsy András, Ránki György*

Endrei Walter

1921-ben Budapesten született. Szűkebb szakterülete a technikatörténet. Jelenleg az ELTE Technikai Tanszékén a magyar technikatörténeti kutatócsoport vezetője. A törté- nettudomány doktora fokozatot 1979-ben védte meg a textilipar termelékenységének több ezer éves fejlődését nyomon követő disszertációjával. Tevékenységének nemzetközi jelentőségét jelzi az a tény, hogy a CIETA nemzetközi szervezet 1959-ben igazgató- tanácsába választotta.

Az utolsó évtizedben 3 nagyobb önálló könyve jelent meg magyar nyelven, egy kiad- ványnak társszerzője, két könyve sajtó alatt van, 52 tanulmányt, cikket, előadást pub- likált ugyanebben az időszakban, ezekből 19 idegen nyelven jelent meg. Legfontosabb

művei: Magyarországi manufaktúrák a 18. században (Akadémiai Kiadó, Budapest, 1969); L'évolution des techniques du filage et du tissage du moyen âge a la révolution industrielle (Monton, Paris, 1968); A textilipar története (Tankönyvkiadó, Budapest, 1974); A középkor műszaki forradalma (Gyorsuló idő) (Magvető, Budapest, 1978) című monográfiák. Tudományos munkásságának egyedülálló jellemzője, hogy az egymástól látszólag oly távol álló műszaki és történeti tudományok szemléletét és módszereit szervesen kapcsolja össze, s a kapcsolódási pontot a gazdaságtörténetben találja meg. Interdiszciplináris megközelítés jellemzi, de nemcsak a műszaki és a történeti diszciplínák összekapcsolásában, hanem a régészet és a néprajz forrásainak s e tudományok eredményeinek felhasználásában is. Legfőbb eredményei a modern technika középkori és késő középkori előzményeinek feltárásában mutathatók ki.

Ajánlók: *Benedek Pál, Makkai László, Osztrovszki György, Szabad György*

Gedő András

1932-ben Budapesten született. Szűkebb szakterülete: ismeretelmélet, új- és legújabb kori filozófiatörténet. Jelenleg az MSZMP Politikai Főiskoláján egyetemi tanár. 1969-ben A filozófiai tudás geneziséről írott disszertációjával nyerte el a filozófiai tudomány doktora fokozatot. Tudományos tevékenységét a nemzetközi filozófiai élet elismerte. 1982-ben az Internationale Gesellschaft für dialektische Philosophie — Societas Hegeliana vezetőségi tagjává választották és 1984-ben megerősítették tisztségében.

Az utolsó évtizedben egy könyve jelent meg magyarul és ennek továbbfejlesztett változatait négy különböző országban, négy különböző nyelven kiadták. Ezenkívül 34 tanulmányt publikált, ebből 30-at idegen nyelven. Legfontosabb művei: A filozófiai tudás genezise (1971); A válságtudat és filozófia (Kossuth Kiadó, Bp., 1976). Tudományos munkásságából kiemelkednek az ismeretelmélet terén folytatott, a történetiség problematikájára vonatkozó, a filozófiatörténet és jelenkorunk későpolgári filozófiája körében végzett kutatásai.

Ajánlók: *Mérei Gyula, Szigeti József*

Hanák Péter

Kaposvárott született 1921-ben. Szakterülete az új- és a legújabb kori magyar történelem. Jelenleg az MTA Történettudományi Intézetének tudományos tanácsadója, osztályvezetője, egyetemi tanár. A történettudomány doktora fokozatot 1978-ban nyerte el a századforduló magyar társadalomtörténetét feldolgozó munkájával. Tudományos és oktatói tevékenységének nemzetközi elismerését több külföldi egyetem vendégprofesszori meghívása jelzi.

Az utolsó évtizedben jelent meg a Magyarország története 7. kötete (1890—1918), amelynek főszerkesztője és jelentős részének szerzője volt. Egy önálló monográfiát adott ki, s öt tanulmánykötetet (ebből egyet idegen nyelven, külföldön). Két tanulmánykötetet szerkesztett, ezekben tanulmányaival is szerepel, és klasszikus szövegkiadáshoz először írással járult hozzá. Ezeken kívül 30 tanulmányt tett közzé, amelyből 8 külföldön látott napvilágot, 3 idegen nyelven itthon jelent meg. Legfontosabb művei: A dualizmus korá-

nak történeti problémái (Bp. 1971); Magyarország története 7. kötet (1890–1918) (Akadémiai Kiadó, Bp., 1978. Főszerk. és társszerző); Ungarn in der Habsburgermonarchie (Verlag für Geschichte, Oldenbourg—Akadémiai Kiadó, Wien—München—Budapest, 1984); Jászi Oszkár dunai patriotizmusa (Magvető, 1985). Munkásságának súlypontja az 1867. évi kiegyezés, a dualista Monarchia, Magyarország közép-kelet-európai elhelyezkedése témakör sokoldalú vizsgálata. A korszaknak mind politikai, mind gazdaság- és kultúrtörténeti szempontból megalapozó és orientáló értékű kutatásait végezte el, foglalta össze magas tudományos színvonalú szintézisekben és alapvető jelentőségű tanulmányaiban.

Ajánlók: *Pach Zsigmond Pál, Ránki György*

Kristó Gyula

1939-ben született Orosházán. Szűkebb szakterülete a középkori magyar történelem. Jelenleg a szegedi József Attila Tudományegyetem tanszékvezető egyetemi tanára. 1977-ben a Feudális széttagolódás Magyarországon című disszertációjával nyerte el a történettudomány doktora fokozatot. Sokoldalú munkásságának eredményes voltát több kitüntetés jelzi, így 1985-ben megkapta a Munka Érdemrend arany fokozatát.

Az utolsó évtizedben 11 önálló, 4 társszerzővel írott könyve jelent meg, 66 nagyobb tanulmánya látott napvilágot, öt egyetemi jegyzet v. tankönyv társszerkesztője volt, 5 további jegyzet, illetve tankönyv egyedüli, ill. társszerzője, egy nagy tanulmánykötet társszerkesztője, egy helytörténeti monográfia, továbbá nyolc idegen nyelvű kötet szerkesztője. (Ezekon kívül öt rövidebb cikk szerzője.) Jelentős számú idegen nyelvű publikációt is mondhat magáénak. Tudományos munkásságából kiemelkednek a 9–14. századi magyar történelem társadalom-, politika- és kultúrtörténetére vonatkozó kutatásai, jelentősek irodalom- és nyelvtörténeti kutatásai, történeti folklorisztikával és közép-latin filológiával foglalkozó tanulmányai is.

Ajánlók: *Benkő Loránd, Mérei Gyula, Székely György*

Németh Lajos

1929-ben Budapesten született. Szűkebb szakterülete a 19–20. századi egyetemes és magyar művészettörténet. 1967-ben Csontváry Kosztka Tivadar művészetét elemző disszertációjával szerezte meg a művészettörténettudomány doktora fokozatot. Jelenleg az ELTE Bölcsészettudományi Kara Művészettörténeti Tanszékének tanszékvezető egyetemi tanára. Elméleti-művészettudományi munkásságáért, ill. a modern művészetről írt publikációiért 1982-ben a Svéd Királyi Művészeti Akadémia tiszteleti tagjává választotta. 1983-ban Akadémiai Díjban részesült.

Az utolsó évtizedben 12 könyve jelent meg, ebből 2 idegen nyelven, és több kisebb könyve második kiadásban is. 55 tanulmányt publikált, ebből 12-öt idegen nyelven, részben külföldön is. Egyik szervezője és szerkesztője, részben szerzője is a művészettörténeti szintézis modern kori köteteinek, számos kiadvány szerkesztője, társszerkesztője. Legfontosabb művei: Hollósy Simon és kora művészete (Képzőművészeti Alap Kiadó, Bp., 1956); Képzőművészet a XX. sz. elején (Képzőművészeti Alap Kiadó, Bp., 1959); Csontváry Kosztka Tivadar 1–2. kiadás (Képzőművészeti Alap Kiadó, Bp., 1964, ill.

1971); Csontváry- emlékkönyv (társszerzővel, Corvina Kiadó, Bp., 1976. 296 o.); Kondor Béla (Corvina Kiadó, Bp., 1976. 33 o.); Magyar Művészet 1890—1919 (szerk., bevezető és részfejezetek, Akadémiai Kiadó, Bp., 1981).

Ajánlók: *Klaniczay Tibor, Lukács József, Németh G. Béla, Tőkei Ferenc*

Niederhauser Emil

1923-ban Pozsonyban született. Szűkebb szakterülete: Kelet-Európa története a 19—20. században. Jelenleg az MTA Történettudományi Intézetének igazgatóhelyettese, tudományos tanácsadó, az ELTE Bölcsészettudományi Karának egyetemi tanára. 1973-ban a kelet-európai nemzeti megújulási mozgalmak tárgyköréből írott disszertációjával nyerte el a történettudomány doktora címet. Magas színvonalú, immár több mint negyedszázados oktatói tevékenységét a Munka Érdemrend ezüst és arany fokozatával ismerték el. Tudományos munkásságának nemzetközi elismertségét jelzi a bolgár Cirill és Metód-rend I—II. fokozata kitüntetés.

Az utolsó évtizedben négy könyve jelent meg magyar nyelven, egy kötetben társszerzőként működött közre és 18 alapvető jelentőségű, nagy tanulmányt publikált. (Ebből idegen nyelven nyolc jelent meg.) Legfontosabb művei: A jobbágyfelszabadítás Kelet-Európában (Akadémiai Kiadó, Bp., 1962. 353 o.); Nemzetek születése Kelet-Európában (Kossuth Könyvkiadó, Bp., 1976. 248 o.); A nemzeti megújulási mozgalmak Kelet-Európában (Akadémiai Kiadó, Bp., 1977. 385 o.); A Habsburgok. Egy európai jelenség. 1—2. kiadás (Gondolat, Bp., 1977—1978.) *The Rise of Nationality in Eastern Europe* (Corvina, 1982). Tudományos munkásságának legfontosabb eredményeit az összehasonlító történetírás módszereinek egyre fejlettebb kidolgozásával és alkalmazásával érte el — főként Kelet-Európa 19-20. századi társadalomtörténetének, valamint politikai és kultúrtörténetének terén. Munkásságának másik nagy sikeres területe historiográfiai és bibliográfiai tevékenysége.

Ajánlók: *Pach Zsigmond Pál, Ránki György*

Ormos Mária

1930-ban született Debrecenben. Szűkebb szakterülete a legújabb kori egyetemes történet. Jelenleg a Pécsi Janus Pannonius Egyetem rektora, egyetemi tanár. A történettudomány doktora fokozatot 1980-ban szerezte meg Franciaország és a keleti biztonság (1931—1936) tematikáját tárgyaló disszertációjával.

Az utolsó évtizedben 4 monográfiát jelentetett meg, kettőnek társszerzője volt, három szövegkiadvány bevezető tanulmányát v. utószavát írta meg. Nagyobb tanulmányainak, cikkeinek, ill. szintézisekbe írott fejezeteinek száma: 42, ebből 12 jelent meg idegen nyelven. Legfontosabb művei: Franciaország és a keleti biztonság 1931—1936 (Akadémiai Kiadó, Bp., 1969); Merénylet Marseille-ben (1—2. kiadás, Kossuth Kiadó, Bp., 1968, 1984); Háború Etiópia földjén (Kossuth Kiadó, Bp., 1970); A Matteotti-ügy (Kossuth Kiadó, Bp., 1973); Európai fasiszmusok (társszerzővel, Kossuth Kiadó, Bp. 1976); Padovától Trianonig 1918—1920. (Kossuth Kiadó, Bp., 1983—1984. két kiadás). Nemzetközileg is figyelmet keltő tudományos munkásságát széles, egyetemes történeti

látóköri jellemzi, amely nagy szakmai igényességgel és anyagismerettel párosulva teszi lehetővé számára, hogy 20. századi történetünk különböző nagy, gyakran emóciókat is keltő kérdéseit objektív történeti folyamatokba ágyazva tudja ábrázolni.

Ajánlók: *Juhász Gyula, Kosáry Domokos*

Pölöskei Ferenc

1930-ban Rédén született. Főbb kutatási területe Magyarország új- és legújabb kori története. Jelenleg az ELTE Bölcsészettudományi Karának tanszékvezető egyetemi tanára, a Kar dékánja. 1969-ben a magyar parlamenti ellenzék és a kormányzati politika első világháború előtti viszonyát bemutató disszertációjával nyerte el a történettudomány doktora fokozatot. A Munka Érdemrend arany fokozatának tulajdonosa, s 1986-ban tudományos, tudomány- és oktatáspolitikai valamint oktatói tevékenységét a Magyar Népköztársaság Csillagrendjével ismerték el.

Az utolsó évtizedben három önálló könyve jelent meg (ebből egy angol nyelven), egy könyvnek társszerzője és három tanulmánykötetnek társszerkesztője. Ugyanezen időszakban 27 tanulmányt, cikket publikált, s idegen nyelven 6 nagyobb tanulmányt tett közzé. (Ezen felül mintegy 50-re tehető napilapokban vagy szak- és népszerűsítő folyóiratokban megjelent rövidebb cikkeinek száma.) Legfontosabb művei: Horthy és hatalmi rendszere 1919–1922 (Kossuth Kiadó, Budapest, 1977); Tisza István (Gondolat, Budapest, 1985); Agrárpolitika és agrárátalakulás Magyarországon 1944–1962 (szerk.: Balogh Sándor—Pölöskei Ferenc, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1979); A magyar tanya-rendszer múltja (szerk.: Pölöskei Ferenc—Szabad György, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1980); A magyarországi polgári államrendszerek (szerk.: Pölöskei Ferenc—Ránki György, Tankönyvkiadó, Budapest, 1981). Tudományos munkásságából kiemelkednek a magyarországi agrárfejlődéssel, a dualizmus és a Horthy-korszak hatalmi rendszerével, államával és Tisza István történelmi személyiségével kapcsolatos kutatási eredményei.

Ajánlók: *Juhász Gyula, Király Tibor, Mérei Gyula, Székely György*

Varga János

1927-ben Sótönyban született. Főbb kutatási területe Magyarország 16–19. századi társadalom- és politikatörténete. Jelenleg a Magyar Országos Levéltár főigazgatója. 1970-ben a magyarországi feudalizmus kései századainak jobbágyrendszerét feltáró és elemző disszertációjával nyerte el a történelemtudomány doktora fokozatot.

Az utolsó évtizedben három alapvető jelentőségű monográfiája és egy jelentős bevezető tanulmánnyal ellátott forráspublikációja jelent meg magyar nyelven, ezenkívül 20 terjedelmes és a történeti irodalomban alapvető jelentőségű tanulmányt tett közzé. Rövidebb cikkeinek száma 16, idegen nyelven 1 ki-monográfiát és 1 tanulmányt publikált. Legfontosabb művei: Jobbágyrendszer a magyarországi feudalizmus kései századaiban 1556–1767 (Akadémiai Kiadó, Bp., 1969); A jobbágy földbirtoklás típusai és problémái 1767–1849 (Akadémiai Kiadó, Bp., 1967); A jobbágyfelszabadítás kivívása 1848 tavaszán (Akadémiai Kiadó, Bp., 1971); Deák és az első magyar polgári büntetőrendszer tervezete (Akadémiai Kiadó, Bp., 1984); Keresztútzben a Pesti Hírlap (Akadémiai Kiadó, Bp., 1983); Helyét kereső Magyarország (Akadémiai Kiadó, Bp., 1982) c. monográfiák. Tudományos munkásságából kiemelkednek Magyarország késő feudalizmus kori, 16–19.

századi társadalmi fejlődését, a feudalizmus válságát, majd felszámolásának történetét tárgyaló írásai és ezek új szaktudományos eredményei, az ugyanezen korszakra vonatkozó politika- és eszmetörténeti kutatásai.

Ajánlók: *Ember Győző, Makkai László, Mérei Gyula, Mócsy András, Szabad György*

Zoltai Dénes

1928-ban született Gyulán. Szűkebb szakterülete: filozófia, filozófiatörténet, esztétika. Jelenleg az MTA Filozófiai Intézetének tudományos igazgatóhelyettese. Doktori fokozatát 1979-ben szerezte *Menschenbild moderner Musik* c. disszertációjával.

Az utolsó évtizedben az ő szerkesztésében és válogatásában három testes szövegkiadás jelent meg, kislexikonok szerkesztésében vett részt, négy önálló könyve jelent meg, s 53 tanulmányt, ill. cikket közölt, amelyből 8 idegen nyelven és 5 külföldön jelent meg. Legfontosabb művei: *Ethos und Affekt* (Akadémiai Kiadó, Bp., 1970. 271, 1977-ben oroszul is); *Az esztétika rövid története* (Kossuth Kiadó, Bp., 1972., 2. kiadás 1979. 343 o.); *Esztétikai kislexikon* 1–3. kiadás, szerk., Kossuth Kiadó, Bp., 1969, 1972, 1979); *Egy írástudó visszatér* (Kossuth Kiadó, Bp., 1985. 252 o.). Tudományos szempontból kiemelkedő, hogy ágazati esztétikában, a zeneesztétika terén alkotott újat a zene specifikumának szisztematikus és eredeti értelmezésével. Ezen túlmenően korunk egyik jelentős hatású filozófiai irányzatának, a frankfurti iskolának első hazai interpretálója és vitapartnere. Tudományos vizsgálódásának másik két területe egyrészt a romantika esztétikája, másrészt Lukács György felszabadulás utáni munkásságának első korszaka. Mindkét területről értékes publikációk jelzik Zoltai Dénes magas színvonalú eredményeit.

Ajánlók: *Lukács József, Tőkei Ferenc*

Matematikai és Fizikai Tudományok Osztálya

Arató Máttyás

1931-ben Eleken született. Főbb kutatási területei: számítástudomány, matematikai statisztika, valószínűségelmélet. Jelenleg a KLTE Matematikai Intézetének egyetemi tanára és a KSH-hoz tartozó SZÁMALK tudományos tanácsadója. 1971-ben „A sztochasztikus folyamatok statisztikája és számítástudományi alkalmazásai” című értekezésével a matematikai tudomány doktora fokozatot nyerte el. Tevékenységét 1973-ban Akadémiai Díjjal, 1975-ben pedig a Munka Érdemrend arany fokozatával ismerték el.

Publikációi az utolsó évtizedben a következők: a Springer kiadásában angol nyelven egy könyve jelent meg, itthon 2 magyar és 2 angol nyelvű jegyzetet publikált. 8 angol nyelvű könyvet szerkesztett. Idegen nyelven 27, magyar nyelven 8 dolgozatot tett közzé.

Legjelentősebb munkája a stacionárius Gauss Markov folyamatok statisztikai vizsgálata. Eredményei a sztochasztikus folyamatok statisztikájával foglalkozó tankönyvekben és kézikönyvekben is szerepelnek. További kiemelkedő eredménye a Kálmán szűrés továbbfejlesztése az additív zajok jelenléte esetén a Radon–Nikodym deriváltak meghatározása és a dinamikus tárkezelés matematikai elméletének továbbfejlesztése.

Ajánlók: *Daróczy Zoltán, Kátai Imre, Rapcsák András, Tandori Károly*

1950-ben született Budapesten. Főbb kutatási területe az algoritmuselmélet és az algebra. Jelenleg az ELTE Matematikai Intézetének docense. 1984-ben matematika-algoritmuselmélet témájú disszertációjával nyerte el a matematikai tudomány doktora fokozatot.

Az utolsó évtizedben 57 dolgozatot idegen nyelven, 2 dolgozatot pedig magyar nyelven publikált. Legfontosabbnak ítélt publikációi és eredményei: Automorphism groups of graphs and edge-contraction (Discrete Mathematics 8 [1974] 13–20). Ebben bebizonyítja, hogy ha véges gráfok egy szubkontrakcióra nézve zárt osztálya minden véges csoportot előállít automorfizmus csoportként, akkor az minden gráfot tartalmaz. — On the order of uniprimitive permutation groups (Annals of Math. 11B [1981] 553–568). E cikkben megold egy olyan problémát, melyre a francia akadémia 100 évvel ezelőtt pályadíjat tűzött ki, de azóta megoldatlan maradt. — Trading group theory for randomness (Proc. 17th ACM Symp. on Theory of Computing, Providence RI [1985] 420–429.) c. cikkében bevezeti az interaktív bizonyítási sémák és az Artúr–Merlin játékok fogalmát, és bebizonyítja, hogy az erre alapozott hierarchia a 2. lépcső után „összeomlik”.

Ajánlók: *Erdős Pál, Lovász László, Szemerédi Endre*

Bor Zsolt

1949-ben született Orosházán. Főbb kutatási területe a kvantumelektronika. Jelenleg a JATE Kísérleti Fizikai Tanszék keretében működő MTA Lumineszcencia és Félvezető Tanszéki Kutatócsoport tudományos tanácsadója. 1985-ben kvantumelektronikai kutatásokkal foglalkozó disszertációjával nyerte el a fizikai tudomány doktora fokozatot.

86 publikációt jelentetett meg 1976 óta, ebből 44 idegen nyelvű külföldi folyóiratokban került közlésre. Ugyanezen időszakban 8 szabadalmát fogadták el. Legfontosabbnak ítélt publikációi: IEEE J. Quantum Electronics QE-16, 517 (1980); Applied Optics 24, 3440 (1985); Applied Physics B54, 145 (1984). A legjelentősebb új eredménye az ún. ön-Q-kapcsolás felfedezése elosztott visszacsatolású festéklézerekben, valamint az ezen az elven működő pikoszekundumos elosztott visszacsatolású festéklézer kidolgozása.

Ajánlók: *Keszthelyi Lajos, Kroó Norbert, Marx György*

Cser László

1936-ban Sárísápon született. Főbb kutatási területe a kondenzált közegek vizsgálata magfizikai módszerekkel. Az MTA KFKI Szilárdtestfizikai Kutatóintézetének tudományos igazgatóhelyettese. 1983-ban a biológiai rendszerek szerkezeteinek vizsgálatával foglalkozó értekezésével nyerte el a fizikai tudomány doktora fokozatot.

Egy magyar nyelvű könyve és 70 publikációja jelent meg az utolsó évtizedben, ezek közül 18 külföldi folyóiratokban, továbbá 2 szabadalom fűződik nevéhez. Legfontosabbnak ítélt publikációi: Phys. Stat. Sol. 27, 131 (1967); Proc. of Prookhaven Symp. in Biology N° 27 (1975); Ekszperimentalnüe Metodü Diffrakcü Nejtronov, Atomizdat Moszkva

(1981). Legjelentősebb eredményének tekinthető, hogy kondenzált közegek szerkezeti és dinamikai tulajdonságait vizsgálta Mössbauer és neutron spektroszkópiai módszerekkel és alapvető fontosságú megállapításokat tett azok természetét illetően.

Ajánlók: *Keszthelyi Lajos, Kiss Dezső, Kroó Norbert,
Zawadowski Alfréd*

Csiszár Imre

1938-ban Miskolcon született. Főbb kutatási területe az információelmélet. Jelenleg az MTA Matematikai Kutatóintézetének tudományos tanácsadója és osztályvezetője, valamint az ELTE Valószínűségszámítási Tanszékének egyetemi tanára. 1977-ben az információelmélettel foglalkozó értekezésével nyerte el a matematikai tudomány doktora fokozatot.

21 dolgozatot, 1 monográfiát és 2 jegyzetet jelentetett meg 1976 és 1985 között. Legfontosabbnak ítélt tudományos munkája az *Information Theory: Coding Theorems for Discrete Memoryless Systems* (Akadémiai Kiadó és Academic Press, 1981, Körner János-sal). A hazai információelméleti iskola kialakítója. Alapvetően fontos információelméleti és statisztikai eredményeket ért el, és jelentős módszereket dolgozott ki.

Ajánlók: *Csibi Sándor, Hajnal András, Prékopa András, Révész Pál*

Gécseg Ferenc

1939-ben született Zalaváron. Főbb kutatási területe: automataelmélet és univerzális algebra. Jelenleg a JATE Bolyai Intézet Számítástudományi Tanszékének tanszékvezető egyetemi tanára és vezeti az MTA Automataelméleti Tanszéki Kutatócsoportját is. 1976-ban az „Absztrakt automaták kompozíciói” című disszertációjával nyerte el a matematikai tudomány doktora fokozatot. Tevékenységét 1974-ben a Munka Érdemrend ezüst fokozatával, 1983-ban pedig a Munka Érdemrend arany fokozatával ismerték el.

A következő két könyve jelent meg 1976–1985 között: *Tree Automata* (Akadémiai Kiadó, 1984, Magnus Steinby-vel); *Products of Automata* (Springer-Verlag, 1986.) Ugyanebben az időszakban 27 angol nyelvű cikket publikált. Jelölését az automaták szorzataival kapcsolatban elért, nemzetközileg is kiemelkedőnek minősített eredményei teszik indokolttá. Legfontosabb dolgozatai a következők: 1. *Composition of automata* (*Proceedings of the 2nd Colloquium on Automata*, 1974, Springer Lecture Notes in Computer Science, Vol. 14, 351–363); 2. *On products of abstract automata* (*Acta Sci. Math.*, 38 [1976], 21–43); 3. *Metric equivalence of tree automata* (*Acta Sci. Math.*, 48 [1985], 163–171). 1-ben bevezeti az automaták szorzatának egy, gyakorlati szempontból is fontos hierarchiáját, s ezekre alapvető tételeket bizonyít. 2-ben azt mutatja meg, hogy az automaták általános kompozíciókkal való homomorf és izomorf szimulációi esetén lehet szorítkozni 2 hosszúságú visszacsatolással rendelkező kompozíciókra, rövidebb visszacsatolás viszont nem elegendő. 3-ban igazolja, hogy determinisztikus fatranszformációknak szorzatokkal véges, de nem korlátos mélységben való előállításainál az általános szorzat mindig helyettesíthető visszacsatolás-nélküli szorzattal.

Ajánlók: *Daróczy Zoltán, Kátai Imre, Leindler László, Prékopa András,
Rapcsák András, Szőkefalvi-Nagy Béla, Tandori Károly*

1909-ben született Zágrábban. Főbb kutatási területei: valószínűségszámítás, matematikai statisztika, mátrixértékű függvények, Toeplitz-mátrixok. A KLTE ny. egyetemi tanára, tudományos tanácsadója. 1962-ben a „Mátrixértékű függvényekkel generált Toeplitz-féle mátrixokról” című disszertációjával nyerte el a matematikai tudomány doktora fokozatot. Tevékenységét 1971-ben a Munka Érdemrend ezüst fokozatával, 1979-ben a Munka Érdemrend arany fokozatával, 1980-ban Állami Díjjal, 1985-ben pedig Bugát Pál-emlékéremmel ismerték el.

1976 és 1985 között 32 idegen és egy magyar nyelvű cikke jelent meg, 7 további dolgozata pedig megjelenés alatt van. Legfontosabbnak ítélt publikációi a következők: Toeplitz matrices in quasi Hilbert spaces (Publ. Math. Debrecen, 14 [1967], 407—413 és 15 [1968], 211—215); On an extension of a theorem of Linnik and Zinger (Advances in Applied Probability, 7 [1975], 786—800); The mixture of the probability functions . . ., Acta Sci. Math., 48 [1985], 173—168).

Ajánlók: *Rapcsák András, Szőkefalvi-Nagy Béla, Tandori Károly*

Halász Gábor

1941-ben Budapesten született. Kutatásait a matematikai analízis, a számelmélet és a valószínűségszámítás területén végzi. Jelenleg az MTA Matematikai Kutató Intézetének osztályvezetője. 1982-ben az analitikus és valószínűségi számelmélettel és a komplex függvénytannal foglalkozó disszertációjával nyerte el a matematikai tudomány doktora fokozatot. Tevékenységét 1965-ben és 1968-ban a Grünwald Géza-emlékdíj I. és II. fokozatával, 1972-ben Rényi Alfréd-díjjal, 1976-ban Akadémiai Matematikai Díjjal, 1985-ben pedig Szele Tibor-emlékéremmel ismerték el.

Az utolsó évtizedben 11 tudományos cikket írt. Legjelentősebb publikációi: Über die Mittelwerte multiplikativer zahlentheoretischer Funktionen (Acta Math. Hung. 19 3—4 [1968], 365—403); On the distribution of roots of Riemann zeta and allied functions, I., Number Theory, 1 [1969], 121—137, Turán Pállal közösen). Legkiemelkedőbb eredményei: alapvető fontosságú analitikus módszer kidolgozása általános multiplikatív számelméleti függvények vizsgálatára és a módszer, ill. annak egyes elemeinek alkalmazása a számelmélet, komplex függvénytan, valószínűségszámítás más területein.

Ajánlók: *Császár Ákos, Erdős Pál, Fejes Tóth László, Hajnal András, Lovász László, T. Sós Vera, Szemerédi Endre*

Jánossy András

1944-ben született Manchesterben. Főbb kutatási területe a kísérleti szilárdtestfizika és a polimerek fizikája. Jelenleg a KFKI Szilárdtestfizikai Kutatóintézetének osztályvezetője. 1983-ban a szilárdtest-kutatásokkal foglalkozó disszertációjával nyerte el a fizikai tudomány doktori fokozatát.

Idegen nyelvű dolgozatainak száma 1976 és 1985 között 51. Legfontosabb publikációi: (P. Monoddal) Egyetlen elektron spin hullámai paraméteres fémekben (Phys. Rev. Lett.

37, 10612 [1976]); (Pekker Sándorral) Poliacetilénben az adalékolás kémiája és az adalékok eloszlása („Handbook on Conducting Polymers”, Marcel Dekker N. Y. p. 45—79, [1986]).

Ajánlók: *Keszthelyi Lajos, Kroó Norbert, Zawadowski Alfréd*

Juhász István

1942-ben született Budapesten. Főbb kutatási területe az általános topológia és a halmazelmélet. Az MTA Matematikai Kutató Intézetének tudományos tanácsadója és osztályvezetője, valamint az ELTE Matematikai Intézetének címzetes egyetemi tanára. A matematikai tudomány doktora fokozatot 1977-ben a halmazelméleti topológiával foglalkozó értekezésével nyerte el. Tevékenységét a Grünwald Géza-emlékdíjjal és az Akadémiai Matematikai Díjjal ismerték el.

Az utolsó évtizedben 40 dolgozatot és 1 monográfiát írt. Legfontosabbnak ítélt publikációi: Cardinal functions — ten years later (Math. Centre Tract 123, 1980., Amsterdam); (S. Shelah-al) How Large Can a HS or HL Space Be? (Israel J. Math., 53, [1986], 355—364). A modern halmazelméleti topológia egyik megteremtője. Az utóbbi években kiemelkedőek az öröklődően szeparábilis és öröklődően Lindelöf terek számosságára vonatkozó vizsgálatai.

Ajánlók: *Császár Ákos, Hajnal András, Szemerédi Endre*

Ketskemény István

1927-ben Dombegyházán született. Legjelentősebb kutatási területei: molekulafizika, lumineszcencia és lézerfizika. Jelenleg a JATE Kísérleti Fizikai Tanszékének és az MTA Lumineszcencia és Félvezető Tanszéki Kutatócsoportjának a vezetője, egyetemi tanár. 1964-ben „Az oldatok lumineszcenciájának fizikai alapjai” című értekezésével nyerte el a fizikai tudomány doktora fokozatot. Tevékenységét 1959-ben az Eötvös Loránd Fizikai Társulat Schmid Rezső-díjával, 1956-ban az Akadémiai Díj I. fokozatával, 1967-ben a Munka Érdemrend ezüst fokozatával, 1978-ban a Munka Érdemrend arany fokozatával ismerték el.

1976 és 1985 között 9 magyar nyelvű és 19 idegen nyelvű publikációt közölt, egy szabadalom részese. Legfontosabb publikációi: Budó Á., Ketskemény I.: J. Chem. Phys., 25, 595—596, 1956; Budó Á., Ketskemény I.: Acta Phys. Hung., 7, 207—224, 1957; Ketskemény I., Dombi J., Horvai R.: Ann. Physik, 7, 342—352, 1961; Ketskemény I., Kusba J.: Acta Phys. et Chem., Szeged, 23, 375—383, 1977. A lumineszcencia kutatások területén alapvető — nemzetközileg is elismert és hivatkozott — eredményeket ért el. Iskola-teremtő tevékenysége — különösen a tudományos utánpótlás szempontjából — kiemelkedő jelentőségű. Az általa vezetett kutatócsoportban az utóbbi években elsősorban a lézerkutatások területén születtek nemzetközi szintű eredmények.

Ajánlók: *Kónya Albert, Kovács István, Marx György, Nagy Károly*

1934-ben született Nagykanizsán. Szakterülete az alacsony hőmérsékletek fizikája és a termodinamika. Jelenleg az ELTE Alacsony Hőmérséklet Fizikai Tanszéke tanszékvezető egyetemi tanára. 1975-ben az alacsony hőmérséklet fizikájával foglalkozó értekezésével nyerte el a fizikai tudomány doktora fokozatot. Tevékenységét Munka Érdemrenddel ismerték el.

1976 és 1985 között: 52 idegen nyelvű, 16 magyar nyelvű tudományos dolgozatot és 24 ipari tanulmányt publikált. Legfontosabb eredményei: meghatározta a kis kritikus paraméterű szupravezetők mágneses tulajdonságait (Journ. Low Temp. Phys. 39. 235. 1980., ZsETF 66. 1241. 1974. Phys. Lett. A88. 205. 1982., Phys. Scripta 34. 487. 1986); felismert egy új típusú fázisátalakulást (Phys. Lett. A47. 139. 1974); kidolgozta a szupravezetők irreverzibilis termodinamikáját (Journ. Low Temp. Phys. 14. 427. 1974., 47. 105. 1982); kriogén mérőrendszereket és szupravezető mágneseket fejlesztett ki (Cryogenics, 14. 559. 1974., 17. 565. 1977., IEEE Trans. Magn. 17. 1999. 1981).

Magyarországon meghonosította az alacsony hőmérséklet fizikai jelenségek komplex kutatását. A magyar alacsony hőmérséklet fizikai iskola megteremtője. Bevezette az alacsony hőmérséklet fizika és a modern irreverzibilis termodinamika egyetemi oktatását.

Ajánlók: *Kónya Albert, Kovács István, Marx György, Nagy Károly, Szépfalusi Péter*

Koltay Ede

1930-ban született Tokajban. Főbb kutatási területei: kísérleti atommagfizika, gyorsítófizika, mikroanalitika gyorsított részecskékkal. Jelenleg az MTA Atommagkutató Intézetének tudományos igazgatóhelyettese és a KLTE címzetes egyetemi tanára. 1973-ban a gyorsítófizikai kutatásokkal foglalkozó disszertációjával nyerte el a fizikai tudomány doktora fokozatot. Tevékenységét 1978-ban a Munka Érdemrend ezüst fokozatával ismerték el.

Az utóbbi évtizedben 84 idegen nyelvű és 22 magyar nyelvű dolgozatot jelentetett meg. 1 szabadalma született. Legfontosabb három publikációja: Investigations of nuclear levels with low energy ^4He beams (Notas de fisica 9 [1986] 167); Optical behaviour of acceleration tubes studied in bremsstrahlung measurements (Nucl. Instr. Meth. 212 [1983] 81); Determination of trace and bulk elements in plasma and erythrocytes of pregnant women by PIXE method [Intnat. Journal of Gynaecology and Obstetrics 24 [1986] 191, 201).

Ajánlók: *Berényi Dénes, Csikai Gyula, Gáspár Rezső, Kiss Dezső, Kroó Norbert, Lovas István, Szalay Sándor*

Pócsik György

1933-ban Kisvárdán született. Kutatási területe az elemi részek elmélete és a kvantumtérelmélet. Az ELTE Elméleti Fizikai Tanszékének egyetemi tanára. 1967-ben az elemi részek elméletével foglalkozó értekezésével nyerte el a fizikai tudomány doktora fokozatot. Tevékenységét 1964-ben Schmidt Rezső-díjjal, 1985-ben Eötvös-emlékéremmel ismerték el. A Trieszti Elméleti Fizikai Központ levelező tagja.

Az utóbbi évtizedben egy könyvet, 3 könyvrészletet és 3 egyetemi jegyzetet írt, 34 idegen nyelvű és 4 magyar dolgozata jelent meg. Legfontosabbnak ítélt eredményei: áramalgebraiban megmutatta a gradiens-tagok jelenlétét (Nuovo Cimento 43A, 541, 1966); feltérképezte a sejnleges gyenge áramok $e^+ e^-$ -szétsugárzásra vonatkozó hatásait (Annals of Physics (New York) 105, 259, 1977); elektro-gyenge kölcsönhatásban alapvető Higgs-bozon tulajdonságait fedezte fel (Zeitsch. f. Phys. C10, 367, 1981); kidolgozta az erős csatolási állandó pontos meghatározására alkalmas háromszoros hadronikus energia korrelációt e^+e^- szétsugárzásban (Phys. Rev. D31, 1025, 1985). Javaslati a LEP és SSC gyorsítók tudományos terveiben szerepelnek.

Ajánlók: *Marx György, Nagy Károly, Szépfalussy Péter,
Zawadowski Alfréd*

Schipp Ferenc

1939-ben született Sombereken. A matematikai analízis és a valószínűségelmélet területén végez kutatásokat. Jelenleg az ELTE Numerikus Analízis Tanszékének tanszékvezető egyetemi tanára. 1976-ban a „Szorzatrendszer szerinti sorfejtések konvergenciája” című értekezésével nyerte el a matematikai tudomány doktora fokozatot.

A Walsh-sorokról szóló monográfiája kiadás előtt áll. Az 1976–1985 között publikált idegen nyelvű publikációinak száma több mint 30. Nemzetközileg is kiemelkedő kutatási eredményeiért javasolták jelölését, amelyet elsősorban a Walsh-sorok, valamint a martingál-elmélet terén ért el. Legnagyobb hatást kiváltó cikkei: 1. Über einen Ableitungsbegriff von P. L. Butzer und H. J. Wagner (Mathematica Balkanica 4, 1974, 541–546); 2. On the rearrangement of series with respect to the Walsh system (Mat. Zametki 18, 1975, 193–201., oroszul); 3. On term by term dyadic differentiability of Walsh series (Analysis Math. 2, 1976, 149–154). E dolgozataiban bebizonyította több klasszikus valós függvénytan, ill. sorelméleti tétel diadikus (1., 3.), ill. Walsh (2.) megfelelőjét, amelyeket a diadikus analízis alaptételeiként is emlegetnek a szakirodalomban.

Ajánlók: *Kátai Imre, Leindler László, Tandori Károly*

Sólyom Jenő

1940-ben született Kolozsváron. Főbb kutatási területei: elméleti szilárdtestfizika és statisztikus fizika. Jelenleg a KFKI Szilárdtestfizikai Kutató Intézetének tudományos tanácsadója és az ELTE címzetes egyetemi tanára. 1978-ban az elméleti szilárdtestfizikai kutatásaival foglalkozó értekezésével nyerte el a fizikai tudomány doktora fokozatot. Tevékenységét 1972-ben Aranygyűrűs doktori címmel és 1980-ban Állami Díjjal ismerték el.

Az utolsó évtizedben írt dolgozatainak száma 36. Legfontosabb eredménye a renormálási csoport-módszer alkalmazása az egydimenziós fémes rendszerek fázisátalakulásainak problémájára: I. rész (Menyhárd Nórával) és II. rész (Journ. of Low Temperature Physics 12, 529 és 547 [1973]).

Ajánlók: *Kiss Dezső, Kroó Norbert, Nagy Károly, Szépfalussy Péter,
Zawadowski Alfréd*

1941-ben született Budapesten. Főbb kutatási területei a matematikai statisztikus fizika, a dinamikai rendszerek és a sztochasztikus folyamatok. Az MTA Matematikai Kutatóintézetének osztályvezetője. 1980-ban a „Véletlen ponteloszlások és alkalmazásai a megbízhatóságelméletben és a statisztikus fizikában” című disszertációjával nyerte el a matematikai tudomány doktori fokozatát. Tevékenységét 1984-ben Akadémiai Díjjal ismerték el.

Az utóbbi évtizedben idegen nyelven 2 konferenciakötetet (North Holland és Birkhauser) és 20 tudományos cikket, magyar nyelven 3 tudományos cikket jelentetett meg. Legfontosabb publikációi és eredményei: A problem of two lifts (Annals of Probability 5, 1977, 550–559). Ebben azóta is a legjobb eredményeket adó módszert talált többszörös megbízhatósági rendszerek aszimptotikus vizsgálatára. — The problem of recurrence for Lorentz processes (Comm. in Mathematical Physics. 98, 1985, 539–552, with A. Krámlí). Ebben mély, technikailag igen nehéz ergodelméleti módszerek statisztikus fizikai alkalmazásában kutatásai nemzetközileg vezető helyen állnak.

Ajánlók: Császár Ákos, Révész Pál, Szépfalusi Péter

Szenthe János

1933-ban született Budapesten. Szakterülete a differenciálgeometria és a topológia. Jelenleg a BME Geometriai Tanszékén egyetemi tanár. 1978-ban differenciálgeometriai kutatásokkal foglalkozó értekezésével nyerte el a matematikai tudomány doktora fokozatot.

1976 és 1985 között 13 idegen és 2 magyar nyelvű dolgozatot publikált. Legfontosabb publikációi a következők: Über lokalisometrische Abbildungen von G-Räumen auf sich (Annali di Matematica Pura ed Applicata, 55 [1961], 37–46); On the topological characterization of transitive Lie-group actions (Acta Sci. Math. 36 [1974], 323–344); A reduction in case of some compact Hamiltonian actions (Acta Sci. Math. 49 [1985], 107–117).

Ajánlók: Császár Ákos, Rapcsák András, Szőkefalvi-Nagy Béla,
Tandori Károly

Zimányi József

1931-ben Budapesten született. Az atommagfizika területén végez kutatásokat. Jelenleg a KFKI Részecske- és Magfizikai Kutatóintézetének tudományos tanácsadója és az ELTE címzetes egyetemi tanára. 1972-ben az „Atommag reakciók elmélete” c. értekezésével a fizikai tudomány doktora fokozatot nyerte el. Tevékenységét 1969-ben Bródi Imre-díjjal, 1981-ben pedig Akadémiai Díjjal ismerték el.

Az utolsó évtizedben 21 angol nyelvű folyóiratcikket, 12 egyéb angol nyelvű és 2 magyar nyelvű közleményt jelentetett meg. Legjelentősebb eredményei: szögkorrelációk mérése és elméletük továbbfejlesztése; magreakciók leírásának továbbfejlesztése (direkt magreakciók, izobár analóg állapotok, óriás rezonanciák); relativisztikus nehézion reakciók analízise (a tűzgömb hidrodinamikája, nehézion reakciók hadronkémiája és

kvarkkémiája). Számos fizikai jelenséget jósolt meg elméleti úton (gyenge bomlást és magreakciót követő γ -sugárzás cirkuláris polarizációja; pionok Bose kondenzációja; K-mezon többlet mint a kvark fázis szignatúrája).

Ajánlók: *Csikai Gyula, Keszthelyi Lajos, Kiss Dezső, Lovas István,
Nagy Károly, Szépfalussy Péter*

Agrártudományok Osztálya

Bócsa Iván

1925-ben született Aradon. Főbb kutatási területe a szántóföldi növények nemesítése. Jelenleg a Gödöllői Agrártudományi Egyetem Kompolti Kutatóintézetének tudományos igazgatóhelyettese, az egyetem címzetes egyetemi tanára. A mezőgazdasági tudomány doktora fokozatot 1974-ben nyerte el „Különleges célkitűzések megvalósítása a kender nemesítésében” című disszertációjával. 1973-ban elnyerte a Fleischmann Rudolf-emlékplakettet, 1977-ben pedig Akadémiai Díjjal tüntették ki.

Nyolcvan tudományos dolgozata jelent meg, köztük 27 idegen nyelven. Társszerzőként tíz kézi-, illetőleg szakkönyv megírásában működött közre. Legfontosabb eredménye két gazdasági növény ivari viszonyainak öröklés-kutatása és virágzásbiológiájának tisztázása, valamint új kender- és lucernafajták előállítása, amelyek révén hazai és nemzetközi elismerést szerzett. Összesen tíz államilag elismert fajtát nemesített, és kettőt honosított. Elsőként állított elő klorofill-deficiens mutánsból sárgaszárú kender, amely egyben az első szabadalmazott növényfajta volt Magyarországon.

Ajánlók: *Barabás Zoltán, Király Zoltán, Klement Zoltán*

Czakó József

1923-ban született Mezőberényben. Kutatási szakterülete a mezőgazdasági állatok tenyésztése, etológia. Jelenleg a Gödöllői Agrártudományi Egyetem tanszékvezető egyetemi tanára, egyben tudományos rektorhelyettese. Munkásságából 20 évet fordított a borjúnevelés elméleti és gyakorlati kérdéseinek tisztázására, doktori értekezését is e témakörben védte meg 1975-ben. 1982-ben az MTA iskolateremtő alkalmazott etológiai kutatásaiért Akadémiai Díjban részesítette.

A tenyészték-beválogatási módszereinek továbbfejlesztése és a hazai szarvasmarhafajta nemesítés gyakorlatba való átültetése tudományos tevékenységének egyik jelentős részét alkotta. A szarvasmarha tartástechnológia kérdéseinek vizsgálata során tért rá a viselkedéskutatásra mint az állattartás műszaki és biológiai egységét elősegítő alapotudományág művelésére. Ma e kutatási terület egyik nemzetközileg elismert szaktekintélye. Kutatásairól 17 könyv jelent meg, valamint 159 tanulmány, közülük 34 idegen nyelven.

Ajánlók: *Cselőtei László, Horn Péter*

1934-ben Debrecenben született. Szűkebb szakterülete az alkalmazott állatgenetika és a szarvasmarha-tenyésztés. Jelenleg a Gödöllői Agrártudományi Egyetem Állattenyésztési Tanszékén tanszékvezető egyetemi tanár. 1984-ben A szelekció hatékonyságának növelése új tejelő szarvasmarhatípusok kialakításában című disszertációjával a mezőgazdasági tudomány doktora fokozatot szerzett. 1979-ben Wellmann Oszkár-emlékérmnet, 1980-ban pedig Újhelyi Imre-emlékérmnet kapott. Tudományos kutatásaiért 1976-ban Akadémiai Díjban részesült

Tíz szakkönyv szerzője, illetve társszerzője vagy szerkesztője, ezek közül kettő külföldön is megjelent. Tudományos publikációinak száma 130, melyek közül 41 külföldön jelent meg. Alkalmazott genetikai kutatásaival alapvető szempontokat, elvi és módszertani irányelveket dolgozott ki a szarvasmarha szelekciós nemesítésének korszerűsítéséhez, különös tekintettel a tej- és húsirányú specializációra. Ebben a témakörben számos előadást tartott mind a szocialista, mind pedig a kapitalista országok (NSZK, USA stb.) szakemberei számára. Társnemesítője a tejelő magyar barna, a tejelő magyar tarka és a hungarofriz marhafajtáknak.

Ajánlók: *Cselőtei László, Horn Artur*

Dudits Dénes

1943-ban született Mosonmagyaróváron. Főbb kutatási szakterülete a növényi molekuláris- és sejtgenetika biotechnológia. Jelenleg az MTA Szegedi Biológiai Központjának tudományos főmunkatársa, a Gödöllői Agrártudományi Egyetem címzetes egyetemi tanára. A biológiai tudomány doktora fokozatot 1984-ben nyerte el Szomatikus hibridizáció növényi protoplasztok fúziójával című disszertációjával. 1982 és 83-ban a Harvard Egyetem vendégprofesszoraként Bostonban dolgozott.

44 tudományos közleménye jelent meg. Nemzetközileg elismert eredményeket ért el a növényi szövettenyésztés és a protoplasztfúzió tudományos kidolgozása és mezőgazdasági alkalmazása területén. Legnagyobb érdeme a rendszertanilag távol eső fajok szomatikus hibridizálásának kidolgozása, illetve a növényi génátvitel megoldása, különböző biotechnológiai eljárásokkal.

Ajánlók: *Király Zoltán, Klement Zoltán*

Gál János

1928-ban Honton született. Főbb kutatási területe az erdészeti melioráció. Jelenleg a soproni Erdészeti és Faipari Egyetem tanszékvezető egyetemi tanára, egyben rektora. A mezőgazdasági (erdészet) tudomány doktora fokozatot 1965-ben nyerte el A mezővédő erdősávok hatásának komplex vizsgálata című disszertációjával. Tudományos tevékenységéért 1980-ban Eötvös Loránd-díjat kapott.

Kutatási eredményeiről eddig 44 könyv, könyvrészlet és tanulmány jelent meg.

Tudományos munkásságából kiemelkedik az erdészeti melioráció módszereinek (új hazai védőfásítási rendszerek; jól gépesíthető erdősítési és fásítási technológiák; hullámtéri véderdők telepítési és nevelési irányelvei, valamint szennyvizek és szennyvíziszapok faültetvényeken történő elhelyezése és hasznosítása) fejlesztésében kifejtett, hazánkban

és külföldön is elismert tudományos kutatói tevékenysége. Sokat tett az új eredmények bevezetéséért, továbbá igen jelentős tudományszervezői, tudományos-közéleti és az agrárfelsőoktatás fejlesztései érdekében folytatott tevékenysége is.

Ajánlók: *Keresztesi Béla, Magyar János, Stefanovits Pál*

Györffy Béla

1928-ban Kemenesmagasin született. Főbb kutatási szakterülete a szántóföldi növénytermesztés. Jelenleg az MTA martonvásári Mezőgazdasági Kutatóintézetének igazgatója. A kukorica termésére ható növénytermesztési tényezők című értekezésével 1986-ban megszerezte a mezőgazdasági tudomány doktora fokozatot. A Gödöllői Agrártudományi Egyetem címzetes egyetemi tanára. Kutatómunkája elismeréseként 1962-ben Akadémiai Díjban részesült, 1981-ben pedig Cserháti-díjat kapott. Egy évig az Iowai Állami Egyetemen (USA) vendégprofesszorként dolgozott.

Kutatási eredményeiről a kukorica termesztéséről írott kézikönyvben és több más könyv társszerzőjeként számolt be. 80 magyar és idegen nyelvű tudományos közleménye jelent meg. Elsőként készítette el (1974) a kukorica termesztésének energiamérlegét hazánkban. Kezdeményezője volt a genotípus és a technológia kölcsönhatásai feltárásának. Munkatársaival elsőként dolgozta ki az Atrazinra alapozva a kapálás nélküli kukoricatermesztést (1958). Munkatársaival közös szabadalmi alapján készül a hazai kukorica gyomirtószeres több mint 50 %-a. Tudományos munkásságából kiemelkedik továbbá a herbicid antidotumok kutatásának kezdeményezése.

Ajánlók: *Horn Péter, Király Zoltán*

Lomniczi Béla

1939-ben született Kisbéren. Kutatási szakterülete az állatorvosi virológia. Jelenleg az MTA Állatorvostudományi Kutatóintézetének tudományos tanácsadója. 1984-ben „A fertőző bronchitis-vírus a coronavírusok modelljének jellemzése” című értekezésével állatorvostudomány doktora fokozatot szerzett. Kutatási eredményeiért 1968-ban és 1985-ben Akadémiai Díjban részesült.

A „Vírusok” című könyve mellett 50 eredeti tudományos közleményt, 12 összefoglaló és 6 ismeretterjesztő cikket publikált. 15 idegen nyelvű közleménye jelent meg. Pályafutása során az állatorvosi virológia és járványtan számos területén dolgozott: kezdetben főként a baromfi légzőszervi betegségeivel, majd a vírusindukálta interferontermelés mechanizmusával foglalkozott. Később a vírusok molekuláris szerkezetét tanulmányozta; ennek során elsőként közölte, hogy a coronavírusok genomja a leghosszabb vezérlő RNS. Ugyancsak elsőként írta le az Aujeszky-féle (herpes) vírusok DNS-ének virulencia-lokuszeit, szakaszkiezéseit és a genom irányváltozását. A vírusgenomon kimutatott markereket elsőként használta fel a vírustörzsek járványtani nyomozásában. A virológiai alap kutatásban nemzetközileg is kiemelkedő eredményei mellett hatékonyan dolgozik a vírusdiagnosztika és oltóanyagtermelés gyakorlati kérdéseinek a megoldásában.

Ajánlók: *Klement Zoltán, Kovács Ferenc, Mészáros János,
Szent-Iványi Tamás*

1925-ben Törökszentmiklóson született. Főbb kutatási területe a vízgazdálkodás, melioráció. Jelenleg a Gödöllői Agrártudományi Egyetem Vízgazdálkodási és Meliorációs Tanszékén tanszékvezető egyetemi tanár. A mezőgazdasági tudomány doktora fokozatot az öntözött növényállományok vizigénye című értekezésével 1970-ben nyerte el. 1980-ban a Nemzetközi Öntözési és Vízrendezési Szövetség alelnökévé választották. Tudományos tevékenységéről 6 szakkönyve, 60 magyar nyelvű és 31 idegen nyelvű tudományos dolgozata jelent meg.

Vezetésével indult meg a hazai öntözéses vízgazdálkodási szakmérnökképzés. Nagy gyakorlati és elméleti jelentőségű az a terminológia, elvi és számítási módszer, amelyet az agroökológiai potenciál és az agrohidropotenciál kutatásokban irányításával elértek. Tudományos munkásságából kiemelkedik a táblán végbemenő vízbevételi-vízátalakulási (transzformatív), vízmozgási (transzponális) és vízkiadási folyamatok kölcsönhatásának vizsgálata, továbbá a tábla mint a mezőgazdasági termelés művi területi egysége és a vízgyűjtő mint természetes területi egység közötti tér- és időbeli kapcsolatok alapjainak feltárása.

Ajánlók: *Cselőtei László, Dimény Imre, Stefanovits Pál*

Szániel Imre

1927-ben született Bátaszéken. Kutatásai során a növénytermesztés, a termesztésre épülő ágazatökonómia, a mezőgazdasági termelés területi elhelyezésének kérdéseivel foglalkozik. Jelenleg a Szegedi Gabonatermesztési Kutatóintézet igazgatója. A búza- és kukoricatermelés és a kukoricatermesztés minőségi-területi kérdései című értekezésével 1981-ben megszerezte a mezőgazdasági tudomány doktora fokozatot.

Kutatási eredményeiről számos könyv, könyvrészlet és tanulmány jelent meg, tudományos dolgozatainak száma 90. Tudományos munkásságából kiemelkedik a mezőgazdasági termesztésre épülő ágazatökonómiai kutatás terén, az elért új eredmények bevezetésében, továbbá a tudományszervezésben kifejtett tevékenysége. Jelentős tudományos közéleti és az agrárkutatás-fejlesztésében végzett munkája. Fontos eredményeket ért el a főbb gabonafajok és azok fajtáival kapcsolatos területi és fajtaspecifikus agrotechnikához kötődő minőségi termesztés kialakításában, továbbá a jövedelmezőség-gazdaságosság kérdéseinek tisztázásában.

Ajánlók: *Somos András, Tamássy István*

Orvosi Tudományok Osztálya

Bánóczy Jolán

1929-ben született Budapesten. Főbb kutatási területét a szájnyalkahártya betegségek, parodontológia, konzerváló fogászat, valamint a caries-prevenció képezik. 1953 óta dolgozik oktatóként a Budapesti Orvostudományi Egyetemen, 1974-től a Konzerváló Fogászati Klinika tanszékvezető egyetemi tanára. Doktori fokozatát „A leukoplakia klinikopathológiai jelentősége” című értekezése alapján szerezte meg, 1977-ben. Tudományos

tevékenységét Semmelweis-díjjal, Árkövy- emlékéremmel, Markusovszky-díjjal ismerték el, Nizza város arany-, illetve bronzérmének, valamint a Turku Egyetem emlékérmének birtokosa.

Az elmúlt évtizedben monográfiája jelent meg angol valamint japán nyelven, hét könyvrészlet írója, s 99 tudományos dolgozatot publikált, melyekből 61 idegen nyelvű. A száj-praecancerosok klinikopatológiai vizsgálata során nyert tapasztalatait „Oral Leukoplakia” című monográfiájában foglalta össze, mely angolul (Akadémiai Kiadó, Budapest, Martinus Nijhoff, The Hague—Boston—London, 1982), ill. japánul (Ishiyaku Publishers, Tokió, 1986) is megjelent. Intenzív kutatásokat folytat a Magyarországon népbetegségként ismert fogszuvasodás megelőzésére, jelentős gyakorlati eredményei vannak az egyes módszerek hazai adaptálásában. E munka egy része finn kollaborációval, a WHO támogatásával folyik.

Ajánlók: *Antoni Ferenc, Gegesi Kiss Pál*

Börzsönyi Mátyás

1937-ben Galsán született. Fő kutatási területe a kísérletes onkológia és a környezetben fellelhető potenciális daganatkeltő anyagok hatásának vizsgálata. Az Országos Közegészségügyi Intézet főigazgató-helyettese. A nitroso-vegyületek carcinogenetikus jelentőségéről írt értekezésével 1982-ben nyerte el az orvostudomány doktora címet.

Az elmúlt tíz esztendőben mintegy 50 közleménye jelent meg, ebből 20 fölötti az idegen nyelven közzétettek száma. Több könyvfejezetet írt az IARC carcinogenezissel foglalkozó kiadványaiba, melyek közül kettőnek a szerkesztésében is részt vett. Tudományos munkásságának kiemelkedő értéke az a megállapítás, hogy a környezetünkben szereplő műanyagokból, peszticidekből és gyógyszerekből *in vitro* és *in vivo* nitrosatio révén carcinogenek keletkezhetnek.

Ajánlók: *Környey István, Romhányi György*

Frang Dezső

1932-ben született Répceszemerén. Kutatási területe a nephrolithiasis etiopathogeneze és terápiás lehetőségei, valamint az urológiai onkológia műtéti és konzervatív gyógykezelés kérdései. A Semmelweis Orvostudományi Egyetem Urológiai Klinikájának tanácskezelő egyetemi tanára. „A vesék korallkövei és műtéti megoldásuk módjai” c. doktori értekezését 1980-ban védte meg. Gyógyító munkásságát 1982-ben Kiváló Orvos kitüntetéssel jutalmazták. Három külföldi tudományos társaság tiszteletbeli tagja.

1976 óta két könyvet írt, háromat szerkesztett, további háromban könyvrészletet írt. Idegen nyelven — ugyancsak az utóbbi tíz esztendőben — 48 tanulmányt tett közzé. Ezen közlemények nagy része magyar nyelven is megjelent. Legfontosabb művei: „A férfi nemi szervek daganatos megbetegedései” (Medicina Könyvkiadó, Budapest, 1984); „Parenchyma-saving Marginopolar Wedge Resection” (Intern. Urol. Nephrol. 14, 121, 1982); „Urethral Replacement with Autologous Venous Graft: an Experimental Study in the Dog” (Urol. Research 10, 145, 1982. Frang D., Furka I., Köves S.). Az utóbbi kettőben az általa kidolgozott műtéti eljárásról számol be.

Ajánlók: *Babics Antal, Radnóti Magda, Romhányi György, Stark Ervin*

1922-ben született Bonyhádon. Kutatási területe a szülészeti és nőgyógyászati endokrinológia. Jelenleg az Orvostovábbképző Egyetem klinika igazgató egyetemi tanára, tudományos rektorhelyettes. A Magyar Nőorvos Társaság elnöke, a szaklap főszerkesztője, a perinatológia KGST témavezetője, az ETT elnökségének tagja. A Munka Érdemrend arany fokozatának birtokosa (1981). Doktori értekezését 1975-ben a lepényi működés hormonális diagnosztikájából írta.

1976 óta 150 publikációja jelent meg, egy könyvet (magyar) és könyvrészletet (angol) írt, önálló sorozata a „Recent Progress in Perinatal Medicine”. Legfontosabb munkái: a szülészeti eseményekkel összefüggő agyfűggelékmirigy elégtelenség vizsgálata (Zbl. Gynak. 86: 662, 1964), összefoglaló a choriális tumorokról (McMillan Publ. Co. N. Y., 1984) és „A szüléset és nőgyógyászat időszerű kérdései” c. könyv (szerk., Medicina, sajtó alatt). Munkája átfogja a korszerű terhességi endokrinológiát és interdiszciplináris vetületeit, mint a magzat méhen belüli fejlődése, a lepényi keringés vizsgálata, terhességi véralvadási kérdések, szülészeti fájdalomcsillapítás, perinatológia. A szakma klinikumát és elméleti kérdéseit magas szinten összefogó, iskolateremtő egyetemi tanár.

Ajánlók: *Jobst Kázmér, Tariska István*

Hársing László

1920-ban Budapesten született. Fő kutatási területe a veseműködés, só- és vízháztartás. A Semmelweis OTE egyetemi tanára, a Kórélettani Intézet igazgatója. 1969-ben az intrarenális keringéssel foglalkozó disszertációjával elnyerte az orvostudomány doktora fokozatot. Többek között Érdemes Orvos kitüntetésben részesült.

Az utolsó évtizedben egy tankönyve jelent meg magyar nyelven, egy tankönyvben szerkesztőként és társszerzőként működött közre, 41 közleményt publikált, ebből 34-et idegen nyelven. Tudományos munkásságából nemzetközi szinten is kiemelkednek a glomerulotubuláris feedback mechanizmusra (Acta Physiol. Hung., 12, 341, 351, 363, 1957), a hipothermia kísérletes veseelégtelenséget kivédő hatására (Lancet, 270, 581, 1956; Acta Physiol. Hung. 10, 429, 1956), a vese velőáramlás meghatározására és szabályozására (Pflügers Arch. 285, 302, 1965; 288, 318, 1966; 308, 47, 1969; Am. J. Physiol. 213, 935, 1967), valamint a kompenzatorikus vese hipertrofia mechanizmusára (Experientia, 34, 219, 1978; 37, 24, 1981; Biochem. Biophys. Res. Comm. 87, 323, 1979; Kidney Internat. 22, 398, 1982) irányuló kutatásai.

Ajánlók: *Antoni Ferenc, Babics Antal, Bálint Péter, Gegesi Kiss Pál*

Ihász Mihály

1931-ben Vaszaron született. Főbb kutatási területe a gyomor funkcionális sebészete és a vékonybél pathofiziológia. A Semmelweis OTE Sebészeti Tanszékének tanszékvezető egyetemi tanára. Doktori értekezését 1976-ban „A vagotomia szerepe a pepticus fekélyek sebészeti kezelésében” c. értekezésével nyerte el. 1981-ben Madzsar-díj, 1982-ben Kiváló

Orvos kitüntetésben részesült. Tagja a SZUOTA Visnyevszkij Sebészeti Intézet Tudományos Tanácsának, az ICS, valamint a CICA társaságnak.

Az utolsó évtizedben egy könyve, egy könyvrészlete és 45 tudományos közleménye jelent meg, közülük 12 idegen nyelven. Legfontosabb műve akadémiai nívódíjat nyert „Vagotomia” c. könyve (Akadémiai Kiadó, 1980) és „A daganatok sebészete” (könyvrészlet, Medicina Könyvkiadó, 1986).

Tudományos munkásságából kiemelkednek a gyomor és a vékonybél nagy jelentőségű élettani és kóreltani kutatásai, amelyet a gyakorlatban — nemzetközi vonatkozásban is — elismernek és sikeresen alkalmaznak.

Ajánlók: *Antoni Ferenc, Babics Antal, Gegesi Kiss Pál, Lapis Károly*

Kádár Anna

1935-ben Budapesten született. Főbb kutatási területe az érrendszeri betegségek kóroktana és finomszerkezete; a funkció és struktúra összefüggése érlelmeszesedésben és egyes rosszindulatú daganatokban. A Semmelweis Orvostudományi Egyetem II. Kórbontani Intézetének igazgatóhelyettese, a II. Központi Elektronmikroszkóp Laboratórium vezetője, egyetemi tanár. 1980-ban az érfali rugalmas rostok molekuláris morfológiájával foglalkozó disszertációjával nyerte el az orvostudomány doktora fokozatot. Tevékenységét a Semmelweis OTE 1981-ben Jendrassik-émlékéremmel jutalmazta.

Az utolsó évtizedben egy monográfiája és 6 könyvrészlete jelent meg angol nyelven, külföldi kiadásban és 37 cikket publikált társszerzőkkel, ebből 32-öt idegen nyelven. Legfontosabb munkái: a mikrofibrillumok finomszerkezete és kémiai összetétele (Path. Biol. 21: 80, 1973) és az elasztikus rostok szerkezetével és patológiai jelentőségével foglalkozó könyvrészlet, ill. monográfia (Plenum Press, N. Y. 1977, 71; Fischer Verl. Jena, 1979). Tudományos munkásságából kiemelkednek az erek finomszerkezetére és a kötőszöveti rostokra vonatkozó kutatásai.

Ajánlók: *Pásztor Emil, Romhányi György*

Kulka Frigyes

1925-ben Ipolyságon született. Főbb kutatási területe a sebészet, a mellkassebészet és a műtét utáni súlyos állapotok megelőzése. Az Orvostovábbképző Egyetem I. Sebészeti Klinikájának és Mellkassebészeti Tanszékének igazgató egyetemi tanára, az Orvostovábbképző Egyetem rektora. 1972-ben nyert doktori fokozatot a tüdőtágulás általános- és mellkassebészeti összefüggéseinek klinikai és kísérletes kutatásával. Munkásságának elismeréseként 1979-ben a Munka Érdemrend arany fokozatával, 1985-ben a Szocialista Magyarorszáért Érdemrenddel tüntették ki. 1983-ban Kiváló Orvos címet kapott, és a Balassa-, a Korányi-, a Markusovszky-émlékérmeket nyerte el.

Az utolsó évtizedben 4 könyvben írt fejezetet (ezen belül egy angol és egy német nyelvűt). 77 tudományos közleménye jelent meg, köztük 17 idegen nyelven. Legfontosabb művei: Rosszindulatú tüdődaganatok (Orvostudomány, 1983, 39: 407), Lungen und Kardiovaskuläre Verletzungen beim Polytrauma (Zbl. Chir. 1983, 100: 1185), Tízezer tüdőrezekció után végzett reoperációk elemzése (Magy. Seb. 1983, 36: 143). Munkásságá-

ból különösen jelentősek a kissejtes rák operálhatóságáról, a Pancoast-tumorerőműtői javallatáról, az ún. takarékos tüdőrezekció bevezetéséről és a műtét utáni szövődmények és halálozás csökkentésének lehetőségéről írtak.

Ajánlók: *Eckhardt Sándor, Hollán Zsuzsa, Pásztor Emil*

Magyar Kálmán

Szentlőrincén született 1933-ban. A biokémiai farmakológia területén működik. A Semmelweis Orvostudományi Egyetem Gyógyszerész Karán a Gyógyszerhatástani Intézet tanszékvezető egyetemi tanára. 1978-ban a gyógyszerek szervezeten belüli sorsának elemzésével foglalkozó doktori disszertációja alapján elnyerte az orvostudomány doktora fokozatot. A Semmelweis Orvostudományi Egyetem Pártvégrehajtó Bizottságának titkára, a Budapesti Pártbizottság, ill. végrehajtóbizottság tagja. A MOTESZ alnöke.

65 tudományos közleményt és 17 könyvrészletet publikált, melyek egyfelől a központi idegrendszerre ható vegyületek hatásmód elemzésével, másfelől a gyógyszerek szervezeten belüli sorsával foglalkoznak. Angol nyelvű szerkesztett könyveinek száma 7. Munkásságából kiemelkednek a deprenil és a para-bróm-metamfetamin hatásmódjára vonatkozó kutatási eredményei. Bevezette a gyógyszerek felszívódásának, eloszlásának, metabolizmusának és kiválasztásának vizsgálatára alkalmas radioizotópos módszereket a hazai gyógyszerkutatás gyakorlatába. Úttörő példák e tekintetben a deprenilre, a homopirimidazolokra, halidorra, az azidomorfinkra, a para-bróm-metamfetaminra és új antidepresszív szerekre vonatkozó elemzése. Bevezette itthon az egész-test autoradiografiát és elsőként alkalmazta hazánkban a gázkromatográfia és tömegspektrometria együttes módszerét a gyógyszerkutatásban.

Ajánlók: *Antoni Ferenc, Hollán Zsuzsa, Knoll József, Lapis Károly*

Molnár László

1923-ban Tápiószentmártonban született. A Debreceni Orvostudományi Egyetemen az ideg- és elmegyógyászat tanszékvezető egyetemi tanára, fő kutatási területe a klinikai neurofiziológia, amelyen belül a vestibuláris rendszer, valamint az agy keringésének vizsgálatában fejtett ki úttörő tevékenységet. 1977-ben megvédett doktori értekezése az agy véráramlásának osztályozását és az agy-gerincvelői folyadék összetételének klinikai jelentőségét tárgyalja. Számos nemzetközi szervezetnek, köztük az Akadémia Leopoldina-nak is tagja.

Az utolsó évtizedben 40 közleménye jelent meg — túlnyomórészt idegen nyelven —, ezek közül számos könyvfejezetben foglalta össze tudományos munkásságának eredményeit. Sokoldalú munkássága során igyekezett az idegkórtannal kapcsolatos tudományok művelőivel együttműködni, klinikai megfigyeléseit kísérletes munkákkal gyarapította, melyek közül kiemelendő az agy keringés autoregulációjának továbbfejlesztése.

Ajánlók: *Grastyán Endre, Környey István, Romhányi György, Tariska István*

1918-ban Szekszárdon született. Fő kutatási területe a környezet higiéné, különös tekintettel a munkahelyi ártalmakra, mindenekelőtt a zajártalomra, továbbá a környezet és az emberi egészségi állapot összefüggéseinek kutatása. 1963-tól az Országos Munkaegészségügyi Intézet tudományos osztályvezetője, 1971-től az intézet főigazgató-helyetteseként működött nyugdíjazásáig. Munkásságát többek között a Munka Érdemrend arany fokozatával (1983), Kiváló Orvos cínnel (1985), Fodor József-emlékéremmel (1979) ismerték el. Széles körű hazai és nemzetközi elismertségű munkásságának főbb külföldi állomásai: a Max Planck Institut für Arbeitsphysiologie, Dortmund; WHO ösztöndíj Ausztria, Svájc és Dánia. Doktori disszertációja (1980): „Az üzemi zajexpozíció és prevenciójának néhány munkahigiénés kérdése”.

79 tudományos dolgozata jelent meg, közülük kiemelkedő két publikáció az alábbi: Das vorzeitige Signalisierung der Grubenbrände mittels Kohlenoxyduntersuchungen Teil. I. (Zbl. Arbeitsmed. u. Arbeitsschutz 11, 265—268, 1957); Pintér, I., Hatta L., Sánta L.: Die Rolle der Datenbank bei der Prevention Larmbedingter Hörschaden, Z. ges. Hyg. 25, H. 2., 102—106, 1979.

Ajánlók: *Romhányi György, Tigyi József*

Rák Kálmán

1929-ben született Szegeden. Főbb kutatási területe a klinikai haematológián belül a vérlemezke-képzés és a haemostaseológia. A Debreceni OTE II. Belklinika tanszékvezető egyetemi tanára. Harminc éve egyetemi oktató, huszonöt éve tárcaszintű témán dolgozó kutatócsoport vezetője. Elnöke a Debreceni Akadémiai Bizottság keretében működő onkológiai munkabizottságnak. Doktori fokozatot „A vérlemezke, az ér-endothel és a vér-alvadás-fehérjék kölcsönhatása” című tézisek megvédésével szerzett 1984-ban.

Az elmúlt évtizedben 68 közleménye jelent meg magyar, 43 idegen nyelven, valamint hét könyvrészlete magyarul, 12 idegen nyelven. Két szabadalma van.

Legfontosabb közleményeinek témája: a thrombocytaképzés klinikai és kísérletes vizsgálata (Br. J. Haemat. 22, 617, 1972), az idült májbetegségben szenvedők plasmaantithrombinjának működése (Haemostasis and Thrombosis, Acad. Press, London 1979), s az elsődleges haemostasis és az ér-status összefüggésének vizsgálata érelmeszesedésben és cukorbetegségben (Scand. J. Haemat. 27, 65, 1981; Thromb. Res. 29, 155, 1983).

Ajánlók: *Eckhardt Sándor, Romhányi György*

Schuler Dezső

1927-ben Budapesten született. Fő kutatási területe a gyermekkori rosszindulatú daganatos betegségek és a humángenetika. A Semmelweis Orvostudományi Egyetem II. Gyermekklinikájának igazgatója és az Országos Csecsemő- és Gyermekegészségügyi Intézet főigazgatója. Az orvostudomány doktora címet a kromoszóma aberrációk etiológiájáról írt disszertációjával nyerte el 1972-ben. A Magyar Gyermekorvos Társaság elnökségének tagja, a Magyar Humángenetikai Társaság tiszteletbeli elnöke. Az MTA- és

Eü. Minisztérium humángenetikai közös bizottságának titkára. Létrehozta és vezeti az egységes tudományos elvek alapján működő Országos Gyermekleukémia és Tumor hálózatot. Tagja az Egészségügyi Tudományos Tanácsnak; az Igazságügyi Bizottság póttagja. A Nemzetközi Gyermekonkológiai Társaságnak volt elnöke. Az NDK Gyermekorvos Társaság, Humángenetikai Társaság, az NSZK Gyermekorvos Társaság és a Kubai Gyermekorvos Társaság és Haematológiai Társaság levelező tagja. Az „Acta Paediatrica”, „Gyermekgyógyászat”, „Paediatrica Haematology”, „World Pediatrics and Child Care” szerkesztőbizottsági tagja. Tevékenységéért Kiváló Orvos címet és Bókay-, Schöpf—Mérei-, Korányi Sándor-emlékérmét kapott.

Egy könyvet és 14 könyvrészletet írt. 196 közleményéből 91 idegen nyelven jelent meg. Munkásságából kiemelendő, hogy megalkotta a kromoszóma instabilitás fogalmát, és eljárást dolgozott ki annak vizsgálatára. Jelentős tudományos és szervezői aktivitást fejtett ki a csecsemőhalálozás főbb okainak elemzésére és gyakoriságának csökkentésére.

Ajánlók: Eckhardt Sándor, Gegesi Kiss Pál, Hollán Zsuzsa

Somogyi Endre

Kisvárdán született 1922-ben. Az igazságügyi orvostan interdiszciplináris területén működik. A Semmelweis Orvostudományi Egyetem Igazságügyi Orvostani Intézetének tanszékvezető egyetemi tanára. 1972 óta az orvostudomány doktora. 1985 óta a Semmelweis Orvostudományi Egyetem rektora, a Nemzetközi Igazságügyi Orvosi és Szociális Orvosi Akadémia elnöke. A Morfológiai és Igazságügyi Szemle főszerkesztője. A Journal of Legal Medicine társszerkesztője, az American Journal of Forensic Medicine and Pathology szerkesztőbizottsági tagja.

Kutatásairól 220 közleményben, továbbá 18 könyvben, illetve könyvfejezetben számolt be. Egyetemi tankönyve négy kiadásban jelent meg. Tudományos munkásságából kiemelkednek az elektromos áramnak a szervezetre gyakorolt hatásával, valamint a hirtelen szívhalállal foglalkozó tanulmányai. Új eljárásokat dolgozott ki a nikkell és kalcium kimutatására, a topooptikus reakciók organellum szintű elemzésére. Elsőként vezette be a kromoszóma vizsgálatokat a származás megállapítására. Megteremtette és a gyakorlatban alkalmazta a szívsebészeti boncolások feldolgozásának számítógépes programját. Megteremtette a billentyű, ill. billentyű-conduit bioprotézis készítés és morfológiai vizsgálat feltételeit. Bevezette a bonctermi anyag szívizom-eltávolításainak vizsgálatára a mikro-angio-autoradiográfia módszerét. Bevezette a pásztázó elektronmikroszkópia módszerét az igazságügyi orvostan gyakorlatába.

Ajánlók: Gegesi Kiss Pál, Knoll József, Lapis Károly

Telegdy Gyula

1935-ben Nagyszebenben született. Kutatási területe: endokrinológia. A Szegedi Orvostudományi Egyetem Kórélettani Intézetének tanszékvezető egyetemi tanára, a SZOTE dékánja. Doktori értekezését a reprodukció endokrinológiája témakörből 1975-ben védte meg. Tagja a New York Academy Sciences-nek.

1976—85 között egy könyvet szerkesztett, 65 könyvfejezetet, 150 tudományos dolgozatot írt angol, valamint ötöt magyar nyelven, két szabadalma született. Alapvető adato-

kat szolgáltatott a petefészekben, mellékvesekéregben és a herében folyó steroid hormonok szintézisének és szekréciójának sajátosságaihoz (Acta Physiol. 1962, 21, 339, Steroids, 1963, 2, 119; Acta Endocrin. 1963, 44, 461; Nature 1966, 212, 950; Steroids 1966, 8, 585; Int. J. Andrology 1978, 1, 523), valamint az emberi foeto-placentalis egységben folyó steroid hormonok szintéziséhez (Acta Endocr. 1970, 63, 91—133). Kimutatta, hogy számos neuropeptid részt vesz tanulási és memória folyamatok szerveződésében (In: Brain Mechanism in Memory . . . Raven Press 1979, 249; Intern. Med. 1982, 2, 2; Endocr. Exp. 1982, 16, 217), hatásukat főleg a központi idegrendszer transzmitter-anyagcseréjén keresztül fejtik ki. (Neuropeptides 1982, 2, 203; 1983, 3, 263; 1984, 4, 251; 1985, 6, 417; Biochem. Behav. 1984, 21, 339). Befolyásolni képesek olyan idegrendszeri folyamatokat is mint a kábítószer és alkohol függés (Alcohol 1985, 2, 567; Neuropharm. 1985, 24, 413).

Ajánlók: *Jobst Kázmér, Stark Ervin, Vizi E. Szilveszter*

Varró Vince

Budapesten született 1921-ben. Szakterülete: belgyógyászat, gastroenterológia. A SZOTE I. sz. Belgyógyászati Klinikájának tanszékvezető tanára, a SZOTE klinikai rektorhelyettese. Az orvostudomány doktora címet 1965-ben nyerte el „Felszívódás a vékonybélből” c. disszertációja alapján. Kitüntetései: Kiváló Orvos, a Munka Érdemrend ezüst fokozatának tulajdonosa (1984), Hetényi-émlékérem, Markusovszky-díj, „Pro optimo merito in gastroenterológia” emlékérem, Jancsó-émlékérem. Számos külföldi társaság, köztük a Leopoldina Természettudományi Akadémia rendes, ill. „honoris causa” tagja. Tiszteletbeli elnöke a Gastroenterológiai Világszervezetnek.

Az utóbbi 10 évben egy önálló monográfiája, 4 magyar és 12 idegen nyelvű könyvfejezete, 248 tudományos dolgozata jelent meg (149 idegen nyelven). Legfontosabb munkái: Measurement of gastric mucosal blood flow in dogs by the ^{99m}Tc -4-methylaminophenazone clearance technique (Gastroenterology 1982, 83: 279); Hormonal effects on intestinal permeability (Handb. of Exp. Pharmacol. 1984, 70: 349); A reguláló peptidekről (Kísérlet. Orvostud. 1984, 36: 437). Legjelentősebb tudományos tevékenysége: a gyomorszekréció regulációja és a fekélybetegség kísérletes és klinikai vonatkozásai; a gyomor és vékonybél keringése és a specifikus szervfunkció közötti kapcsolat; a gastrointestinalis peptidhormonok tanulmányozása és az idült pancreatitis és hasnyálmirigy enzimszekréciójának vizsgálata.

Ajánlók: *Eckhardt Sándor, Pásztor Emil, Petrányi Gyula*

Műszaki Tudományok Osztálya

Bíró Attila

1931-ben született Püspökladányban. Főbb kutatási területe a tüzeléstechnika, kohászati kemencék, s ezen belül az égésmélelt, a hőátadás, a gáz- és olajtüzelés, a kohászati és más ipari kemencék korszerűsítése. Jelenleg a Gyárpítő Vállalat Külkereskedelmi Iroda vezetője és a fejlesztési munkák egyik irányítója. Több éven át oktatott a BME-n és az NME-en. 1977-ben Hőátadási viszonyok vizsgálata földgáztüzelésű kohászati izzó-

kemencékben című disszertációjával nyerte el a műszaki tudomány doktora fokozatot. Többször tüntették ki a Kiváló Feltaláló kitüntetés és a Segner-díj arany fokozatával, megkapta a Munka Érdemrend bronz és ezüst fokozatát.

Az utóbbi tíz évben két könyve és 14 tanulmánya jelent meg itthon és külföldön szaklapokban. 21 találmányi bejelentés alapján 55 magyar és külföldi szabadalom fűződik nevéhez. Legfontosabb művei: Kohóipari kemencék (Tankönyvkiadó, 1964); Izzító-kemencék (Mérnöktovábbképző Intézet, 1965); Hőkezelő kemencék (Műszaki Könyvkiadó, 1985). Tudományos munkásságából kiemelkednek az impulzuserő optimalizálására, az ütközősugaras hőátadás számítására, a hőátadás irányítására szolgáló lehetőségek kutatásai.

Ajánlók: *Simon Sándor, Stefán Mihály*

Farkas Ottó

1930-ban Ungváron született. Főbb kutatási területe a nyersvas-metallurgiai salak-összetételek optimalizálása, s a gáz kémiai energiájának hatékonyabb kihasználása. Jelenleg a Nehézipari Műszaki Egyetem oktatási rektorhelyettese, a Vaskohásztani Tanszék egyetemi tanára. A nyersvas-metallurgia oktatási és tanszéki kutatási feladatait látja el, illetve irányítja. 1979-ben a nagyolvasztói gáz redukciós munkájának fokozásával foglalkozó disszertációjával nyerte el a műszaki tudomány doktora fokozatot. Munkásságát többek között Akadémiai Díjjal és a Munka Érdemrend bronz fokozatával ismerték el.

Két könyvrészletet, 3 egyetemi tankönyvet és 17 tudományos cikket jelentetett meg magyarul és 2 cikket idegen nyelven 1976 és 1985 között. Legfontosabb művei: Nyersvaskohásztan I. és II. kötet (Tankönyvkiadó, Budapest, 1984 és 1985); Vaskohászati Kézikönyv Nyersvasgyártás c. 9 íves fejezete (Műszaki Könyvkiadó, 1984); Study on viscosity properties of blast furnace slags (Acta Technica, 1968. 1–2. 149–176). A gáz-kihasználás és a salakviszkozitás törvényszerűségeinek feltárása a legjelentősebb eredményei.

Ajánlók: *Simon Sándor, Stefán Mihály*

Gáspár Zsolt

1944-ben Budapesten született. Főbb kutatási területe a rugalmas szerkezetek nagy elmozdulásainak és stabilitási kérdéseinek vizsgálata. Jelenleg az MTA Műszaki Mechanikai Tanszéki Kutatócsoportjának tudományos főmunkatársa, a BME c. egyetemi docense. 1985-ben a „Rugalmas szerkezetek tökéletlenség-érzékenysége” c. értekezésével nyerte el a műszaki tudomány doktora fokozatot.

Az utolsó évtizedben egy magyar nyelvű jegyzete jelent meg, magyar nyelven 17, idegen nyelven 25 cikket publikált. Legfontosabb cikkei: Establishment of the tangent stiffness matrix of an ideally elastic space bar (Acta Techn. Hung. 84 [1977] 363–378); Critical imperfection territory (J. of Structural Mechanics 11 [1983] 297–325); Imperfection sensitivity at near-coincidence of two critical points (J. of Structural Mechanics 13 [1985] 43–65). Tudományos munkásságából kiemelkednek a szerkezetek geometriai nem-linearitásának követésére szolgáló numerikus módszerei, a tökéletlenségérzékenység vizsgálata, valamint a körelhelyezéssel és körlefedéssel kapcsolatos eredményei.

Ajánlók: *Michelberger Pál, Szabó János*

1929-ben Derecskén született. Főbb kutatási területe az elektronikus hálózatok tervezése optimális kihozatalra, az utóbbi években pedig kapcsolt kapacitású szűrők tervezése mikroelektronikai célra. A BME-HEI egyetemi tanára és tudományos igazgatóhelyettese. Elektronikus hálózatok érzékenységi analízis-módszereiről írt disszertációjával nyerte el a műszaki tudomány doktora fokozatot. Tevékenységét 1979-ben a Munka Érdemrend ezüst fokozatával, 1984-ben pedig Akadémiai Díjjal ismerték el. Az URSI közgyűlése 1981-ben a Commission C alelnökévé, 1984-ben pedig elnökévé választotta.

Az utóbbi tíz évben 1971. évi angol nyelvű monográfiájának lengyel kiadása és 1968. évi magyar nyelvű egyetemi tankönyvének nagyrészt átdolgozott, negyedik kiadása jelent meg. Ebben az időszakban összesen 11 tudományos cikket publikált, közülük kilencet idegen nyelven. Az ezekben foglalt eredmények közül legfontosabbak az optimális kihozatalra irányuló számítógépes tervezéssel foglalkozó tanulmányok. (Per. Polyt., EE, Vol. 28, No. 1, 67—82, 1984; 696—703 in Boite and Dewilde [eds], Circ. Thy. and Design, North Holland, 1981; 486—490 in ECCTD '80, Proc., Vol. 2, 1980; az első cikk egy, az utóbbi kettő öt szerzős.) Ezek gyakorlati alkalmazásban vannak a hazai elektronikai ipar számítógépes tervezési programjaiban.

Ajánlók: *Bognár Géza, Csibi Sándor*

Gyulai József

1933-ban Hódmezővásárhelyen született. Fő kutatási területe a félvezetők fizikája, technológiája, különös tekintettel az ionsugaras eljárásokra. Jelenleg az MTA KFKI Mikroelektronikai Kutatóintézetének tudományos tanácsadója és osztályvezetője, valamint a BME egyetemi tanára. A fizikai tudomány doktora fokozatot 1979-ben nyerte el a vékonyrétegek implantálásáról írt disszertációjával. Tevékenységét 1981-ben a Munka Érdemrend ezüst fokozatával, 1984-ben Akadémiai Díjjal ismerték el.

Kutatási eredményeit 135 idegen nyelvű, 8 magyar nyelvű cikkben, 4 angol és 3 magyar monográfiában jelentette meg. 7 szabadalomban részes. Legfontosabb cikkei, dolgozatai: az Ion Implantation Science and Technology (Academic Press, 1984) kötetben megjelent monográfiája a szilícium besugárzás okozta károsodásának kihőkezeléséről, az amorf és kristályos szilícium olvadáspontjának eltérését kimutató cikke (MRS Symp. Proc. Vol. 13. North-Holland, 1983. 69.) és az implantáció fémtechnológiai alkalmazásairól írt cikk (J. Mat. Sci. Lett. 3, 105 (1984)).

Ajánlók: *Kiss Dezső, Szabó Ferenc*

Haszpra Ottó

1928-ban Budapesten született. Fő kutatási területe a hidraulika. Jelenleg a BME egyetemi tanára, az egyetem Vízgazdálkodási és Vízépítési Intézetének igazgatóhelyettese. 1973-ban a hidroelasztikus rezgések modellezését tárgyaló értekezésével nyerte el a műszaki tudomány doktora fokozatot. Munkásságát a vízügyi ágazat 1978-ban Eötvös Loránd-díjjal ismerte el.

Az utóbbi tíz évben tíz könyve jelent meg (5 magyarul, társszerzőkkel, 5 angolul) és 27 cikket publikált (közülük 13-at idegen nyelven). Legfontosabb művei: Kisminta-vizsgálatok az öntözés fejlesztésének szolgálatában (MTA Műsz. Tud. Oszt. Közl., 1964) — Modelling Hydroelastic Vibrations (Akadémiai Kiadó, 1978, 1980; Pitman Publishing, 1979, 1980). — A 70 m high morning glory spillway and its broken axis stilling basin system (British Hydromech. Rs. Ass. Int. Conf. Coventry, 1982). Tudományos munkásságából kiemelkednek a műtárgy- és szivárgáshidraulikai kutatások, továbbá a hidroelasztikai rezgések modellezési módszereinek kidolgozása és alkalmazása.

Ajánlók: *Bogárdi János, Kovács György, Szabó János*

Horváth Mátyás

1935-ben született Budapesten. Főbb kutatási területei: gépészet, rugalmas gyártó rendszerek, számítógéppel segített gyártás. A Budapesti Műszaki Egyetem Gépgyártástechnológiai Tanszékének vezetője, egyetemi tanár. Doktori fokozatát 1984-ben szerezte meg alkatrészgépjártási folyamatok automatizált tervezése tárgykorben. 1985-ben Állami Díjjal ismerték el tevékenységét.

1976 és 1985 közötti munkásságát fémjelzi 3 könyv magyar nyelven, társszerzőkkel, 2 könyv idegen nyelven, társszerzőkkel, 15 cikk, illetve konferenciaközlemény idegen nyelven. Legfontosabb tudományos munkái: „Semi-generative process planning for part manufacturing” (PROLAMAT '79 Conference, Ann Arbor, 1979); „Prototype of a PROLOG-based design engine” (with A. Márkus, ISDS Conference, Tokyo, 1984); „A new approach to untended multi-axis machining — the FAUN system” (PROLAMAT '85 Conference, Paris, 1985). Legfontosabb tudományos eredményei: a FORTAP nemzetközileg is úttörő szerszámgép-programozói és művelettervezői rendszer (1971), mesterséges intelligencia módszerek alkalmazása a technológiai tervezésben (1981), öndiagnosztikával és minőségsszabályozással egybekötött, felügyeletsszegény rugalmas gyártó cella, öttenegyes megmunkáló központ (1980—86). Valamennyi szigorú embargó alatti csücsotechnológiai eredmény.

Ajánlók: *Michelberger Pál, Vámos Tibor*

Iványi Miklós

1940-ben Endrődön született. Főbb kutatási területei acélszerkezetek (hidak, keretek) elméleti és kísérleti vizsgálata és tartószerkezetek stabilitási problémáinak kutatása. Jelenleg a Budapesti Műszaki Egyetem Építőmérnöki Kar Acélszerkezetek Tanszékének tanszékvezető egyetemi tanára, az egyetem rektorhelyettese. 1983-ban „Stabilitási és szilárdsági jelenségek kölcsönhatása acélszerkezetek teherviselésében. A lemezhorpadás szerepe” c. disszertációjával nyerte el a műszaki tudomány doktora fokozatot. 1985-ben a Munka Érdemrend ezüst fokozatával tüntették ki.

Az utolsó évtizedben több konferencia-kiadványt szerkesztett, két rangos kiadványban írt könyvrészletet, s két egyetemi jegyzet szerzője. 58 tudományos közleményt mondhat részben egyedül, részben társszerzőkkel magáénak, ebből 40-et idegen nyelven publikált. Legfontosabb művei: The Model of the „Interactive Plastic Hinge” (Periodica Polytechnica, Vol. 29. Nos 3—4, 1985, 123—146); továbbá: Load-Deformation Relationships

for Simple Steel Frames with Unstable Elements (Ibid. 147—170). Tudományos munkájából kiemelkednek a lokális instabilitásnak a tartószerkezet globális állapotára gyakorolt hatásával kapcsolatos kutatásai.

Ajánlók: *Michelberger Pál, Szabó János*

Kollár Lajos

1926-ban Budapesten született. Főbb kutatási területe a térbeli tartószerkezetek statikája és stabilitása. Jelenleg a Budapesti Városépítési Tervező Vállalat statikus szakfőmérnöke. Rendszeresen tart előadásokat a Budapesti Műszaki Egyetem szakmérnöki tanfolyamain. 1963-ban a héjvék statikájával és stabilitásával foglalkozó disszertációjával nyerte el a műszaki tudomány doktora fokozatot.

Az utolsó évtizedben négy könyve jelent meg: egy magyar nyelven, egy (társszerzővel írt) angol nyelven, valamint két (egy-egy társszerzővel írt) régebbi könyvének jelent meg angol nyelvű, átdolgozott kiadása. 10 cikke jelent meg magyar és 14 dolgozata idegen nyelven. A nyugatnémet Beton-Kalender számára másodízben írta meg a Schalenkonstruktionen című fejezetet. Legfontosabb művei: Buckling of Shells for Engineers (Dulácska E.-vel együtt, J. Wiley Chichester, 1984); valamint Analysis and Design of Space Frames by the Continuum Method (Hegedüs I.-vel együtt, Elsevier, Amsterdam, 1985). Kiemelkedő kutatási eredményei vannak a héjszerkezetek stabilitásának, valamint a térbeli rácsok statikájának területén.

Ajánlók: *Michelberger Pál, Szabó János*

Kozák Imre

1930-ban született Górbán. Főbb kutatási területei: a kontinuummechanika duál egyenletrendszeri és elvei, vékony héjak általános elmélete. Jelenleg az NME egyetemi tanára, a Mechanikai Tanszék és a tanszéki akadémiai kutatócsoport vezetője. Vékony héjak feszültségmezővel felépített elmélete című értekezésével 1981-ben nyerte el a műszaki tudomány doktora fokozatot. Munkásságáért 1978-ban a Munka Érdemrend arany fokozata kitüntetést kapta.

1976-tól társszerzője volt két megjelent és egy sajtó alatt levő könyvnek és 12 tudományos cikket publikált magyar, 11-et idegen nyelven. Legfontosabb művei: Kontinuummechanika (a kötet 60 százaléka szerzője, Műszaki Könyvkiadó, 1986. 268 o.); Construction of an approximate linear shell theory by asymptotic integration of the equations of elasticity in terms of stresses (Advances in Mechanics, Warszawa, Vol. 6 [1983] 1/2. 91—110). További jelentősebb tudományos eredményei az alakváltozás-mező független kompatibilitási feltételeihez és a virtuális munka elv duál alakjaihoz kapcsolódnak.

Ajánlók: *Czibere Tibor, Michelberger Pál*

1924-ben Kunhegyesen született. Főbb kutatási területe a folyami vízépités és a számítógépes hidraulika. A Budapesti Műszaki Egyetem Vizgazdálkodási és Vízépitési Intézetének igazgatója, a Vízépitési Tanszék tanszékvezető egyetemi tanára. 1968-ban a szabadfelszíni, fokozatosan változó, nempermanens vízmozgás karakterisztikus módszerrel történő számításának továbbfejlesztésével szerezte meg a műszaki tudomány doktora fokozatát. 1976-ban Akadémiai Díjat kapott.

26 jegyzetnek szerzője vagy társszerzője, 4 könyvet írt, 111 tanulmánya jelent meg, ebből 31 idegen nyelven. Legfontosabb műve: A szabadfelszíni nempermanens vízmozgások számítása digitális számítógépek felhasználásával (Akadémiai Kiadó, 1977. 412 o.). A nempermanens vízmozgások gépi számításának kidolgozása alapját képezi az árvízvédelem, vízkormányzás, előrejelzés, vízerőtelepek üzemének optimalizálása, szennyvíz-csatorna hálózatok méretezési kérdéseinek.

Ajánlók: *Bogárdi János, Prohászka János*

Páczelt István

1939-ben Nyírpárasznyán született. Főbb kutatási területei a szilárdságtani feladatok közelítő megoldásánál használatos végeselem-módszer alkalmazásával és az érintkezési feladatok numerikus vizsgálatával kapcsolatosak. Jelenleg a Nehézipari Műszaki Egyetem tanára, a Gépészmérnöki Kar dékánja. Rugalmas rendszerek érintkezési feladatának vizsgálata c. értekezésével 1982-ben nyerte el a műszaki tudomány doktora fokozatot.

Az utolsó évtizedben társszerzőként két könyv megírásában működött közre és 40 cikket publikált. Idegen nyelven 18 tanulmányt tett közzé, részben társszerzőkkel. Legfontosabb tudományos cikkei: Some remarks on the approximate solution of frictionless elastic contact problems (Acta Techn. Acad. Sci. Hung., 83 [1976], 337—355); Some optimization problems connected with contact problems in the linear theory of elasticity, Variational methods in mechanics of solids (Ed. by S. Nemat-Nasser, Pergamon Press, Oxford, 1980, 349—356); Incremental variational principles in contact problems (Acta Techn. Acad. Sci. Hung. 96 [1983], 19—57). Utóbbi években kutatásait a nemlineáris anyagtulajdonságú testekből felépített rendszerek érintkezési feladatai témakörben folytatja, illetve a végeselem-módszert felhasználó CAD/CAM rendszerek létrehozásának kérdéseit vizsgálja.

Ajánlók: *Czibere Tibor, Szabó János*

Reményi Károly

1934-ben született Pesterzsébeten. Főbb kutatási területe a tüzeléstechnikai és energetikai berendezések fejlesztése. A Villamosenergiaipari Kutatóintézet igazgatóhelyettese. A műszaki tudomány doktora fokozatot 1974-ben szerezte „Szénhidrogén- és szénporttüzelések stabilitási kérdései” című disszertációjával. Állami kitüntetései: a Munka Érdemrend bronz fokozata (1978) és arany fokozata (1985).

Az utolsó tíz év alatt két könyvet jelentetett meg angol nyelven az Akadémiai Kiadónál, egyet magyar nyelven a Műszaki Könyvkiadónál. Ezen időszak alatt négy megadott

szabadalma van, közülük egy társszerzővel. Szakfolyóiratokban, konferencia kiadványokban tíz év alatt 26 magyar nyelvű tanulmánya jelent meg, közülük 12 társszerzővel, továbbá 13 idegen nyelvű kiadvány, közülük 9 társszerzővel. Kiemelkednek tevékenységéből nemzetközi szemináriumokon, szimpóziumokon tartott, nagy visszhangot kiváltó előadásai (tíz év alatt 13). Kiemelten művelt tudományterülete: a gyenge minőségű tüzelőanyagok előkészítési, gyulladásai és égési tulajdonságainak vizsgálata, továbbá a különböző tüzelőanyagok égésmélettének egységes megalapozása, valamint a kétkomponensű keverékek aprítása. Legfontosabb munkái ezen a területen: Combustion Stability (Akadémiai Kiadó, Bp., 1980); Application of Holography to Study of Coal Combustion Process (társszerző: Horváth Ferenc, Acta Technica 97/1–4, 437–447/1985); Rational Power-Station Utilization of high Ash- and moisture-content hungarian brown coals in purpose-built firing equipment (társszerzők: Vörös L., Horváth F., Voltay G., a World Energy Conference 1986. évi 13. Kongresszusára beküldött dolgozat száma 4.2.1.6.).

Ajánlók: *Lévai András, Lukács József, Michelberger Pál*

Kémiai Tudományok Osztálya

Bartók Mihály

1933-ban született Szegeden. Fő kutatási területe a szerves vegyületek átalakulása heterogén katalizátorok jelenlétében, a reakciók sztereokémiájának és mechanizmusának vizsgálata, a fémek, valamint a szerves vegyületek funkciós csoportjai közötti kölcsönhatások összefüggéseinek és törvényszerűségeinek feltárása. Oxigéntartalmú szerves vegyületek katalitikus átalakításával foglalkozó disszertációjával 1976-ban szerezte meg a kémiai tudomány doktora fokozatot. Jelenleg a József Attila Tudományegyetem Szerves Kémiai Tanszékének tanszékvezető egyetemi tanára, a JATE Természettudományi Karának dékánja. 1973-ban a Munka Érdemrend ezüst fokozatával tüntették ki.

Kutatási eredményeit 1976–85 között 80 (ezen belül 78 idegen nyelvű) dolgozatban tette közzé, 6 könyvet és könyvrészletet írt (ezek közül ötöt külföldi szerkesztők és kiadók felkérésére), továbbá 6 szabadalmát fogadták el. A „Stereochemistry of Heterogeneous Metal Catalysis” (Wiley, 1985) című általa szerkesztett monográfia a fémkatalízis sztereokémiája területén a szakirodalomban az első megjelent mű. Több új fémkatalitikus szerves reakciót ismert fel, amelyek nemcsak egyes vegyülettípusok újabb sajátságainak és új folyamatoknak a megismerését jelentik, hanem nagy szelektivitásuknál és gazdaságosságuknál fogva egyes 1,3-diének, primer alkoholok, ketonok, észterek új szintézisének kidolgozását eredményezték. (J. C. S. Chem. Commun. 1979, 139, 744; 1980, 1178; J. Appl. Catal. 7 [1983] 133).

Ajánlók: *Markó László, Szántay Csaba, Tétényi Pál*

Bernáth Gábor

1933-ban Kunszentmiklóson született. Fő kutatási területe: kondenzált vázas telített heterociklusos vegyületek szintézise, sztereokémiája, gyógyszerkémia. 1979 óta a SZOTE Gyógyszerészeti Vegytani Intézetének tanszékvezető egyetemi tanára. 1974-ben védte meg „Sztereokémiai vizsgálatok az 1,2-diszubsztituált 1,2- és 1,3-difunkciós vegyületek körében” c. doktori értekezését.

Az 1976—85 közötti időszakban 91 idegen és 6 magyar nyelvű dolgozatot közölt és 28 külföldi közleményét magyarul is megjelentette. 1978-tól 16 gyógyszerzabadalom szerzője (igen nagyszámú külföldi bejelentéssel). Elsőként készített sztereoizomer kvaterner kodein- és tetrahidroizokinolin-származékokat. Kinetikailag tanulmányozta a Bruckner Győző által az 1,2-aminoalkoholok körében felismert acilvándorlási reakciót. Sztereoizomer kondenzáltvázas nitrogén-, oxigén- és kéntartalmú telített és részlegesen telített heterociklusokat szintetizált és megállapította konformációjukat (Tetrahedron 40, 3587, 1984). Retro—Diels—Alder reakción alapuló új módszert dolgozott ki 1,3 heterociklusok szintézisére (Tetrahedron 40, 2385, 1984; J. Chem. Soc. Perkin Trans. I. 1985, 2483). Oxazaszteroidok rövid úton való szintézisét is megvalósította (Tetrahedron Lett. 22, 5077, 1981). Számos munkája szerepel az Annual Reports on the Progress of Chemistry köteteiben.

Ajánlók: *Bognár Rezső, Szántay Csaba*

Burger Kálmán

1929-ben Aszódon született. Fő kutatási területe a koordinációs kémia. Jelenleg a szegedi JATE Szervetlen és Analitikai Kémiai Tanszékének vezetője. 1966-ban a koordinációs témakörű, szerves fémreagensek analitikai felhasználását bemutató disszertációjával nyerte el a kémiai tudomány doktora fokozatot.

1976—1985 között 38 közleménye jelent meg külföldi folyóiratokban, 20 pedig magyar kiadásában. 8 könyvet írt (3 angol, 2 orosz). Nemzetközi konferenciákon 12 ízben szerepelt felkért plenáris előadóként. Vendégprofesszorként több külföldi egyetemen oktatómunkában vett részt (Norwich 1977, Princeton 1981). Munkássága különösen kiemelkedő a komplexek műszeres vizsgálata terén, pl. a Mössbauer spektroszkópia alkalmazása oldategyensúlyok kvantitatív leírására (J. Phys. Chem., 80. 1976, 1314); a komplexképződési függvény alkalmazása a potenciometriás analízisben (Anal. Chim. Acta 118. 1980. 93); új eljárása a kapilláris Mössbauer spektroszkópiában (Nature, 306. 353, 1983).

Ajánlók: *Beck Mihály, Markó László, Nagy Ferenc*

Farkas József

1933-ban Budapesten született. Fő kutatási területe az élelmiszerek sugárzásos tartósítása. A Kertészeti és Élelmiszeripari Egyetem Élelmiszertechnológiai Intézetének az igazgatója, egyetemi tanár. 1980-tól 1985-ig az ENSZ hollandiai Nemzetközi Élelmiszerbesugárzási Központját (IFFIT) vezette. A baktériumspórák hő- és sugártűrésének vizsgálatával foglalkozó értekezésével 1978-ban nyerte el a kémiai tudomány doktora fokozatot. A Nukleáris Módszerek Mezőgazdasági Alkalmazásai Európai Társasága (ESNA) élelmiszerbesugárzási szekciójának elnöke.

1976 óta 110 cikket publikált, közülük 79 idegen nyelven jelent meg. Ez idő alatt 4 magyar és 3 idegen nyelvű könyv társszerzője volt, egy angol nyelvű könyve az USA-ban közlés alatt van és 2 szabadalma született. Legjelentősebbek a spórák sugárkárosodásával, a kombinált tartósítási módszerekkel és a fűszerek besugárzásos csíraszegényítésével kapcsolatos kutatásai. Fő művei: Ingram—Farkas: Microbiology of Foods Pasteurized by Ionising Radiation (Acta Alimentaria, 6, 123, 1977); Irradiation of Dry Food Ingredients (CRC Press, USA, közlés alatt).

Ajánlók: *Holló János, Pungor Ernő, Tétényi Pál*

Szombathelyen született 1933-ban. Kutatási területei: gyógyszervegyületek analitikája, szteroidok kémiaja és analitikája. A Kőbányai Gyógyszerárugyár Szerves Kémiai Kutatási Főosztályának vezetője, a Semmelweis Orvostudományi Egyetem Gyógyszerésztudományi Karának címzetes egyetemi tanára. A tudomány doktora fokozatot 1973-ban nyerte el „A spektrofotometriás gyógyszeranalízis elvi és gyakorlati kérdései” c. disszertációjával.

1976 óta két könyve jelent meg az Akadémiai Kiadó és az Elsevier közös kiadásában: „Analysis of Steroid Hormone Drugs”, 1978 (ezzel a könyvvel elnyerte az Akadémiai Kiadó nívódíját), valamint „Quantitative Analysis of Steroids”, 1983 (ennek a műnek orosz fordítása 1985-ben jelent meg a Mír kiadónál). Két további könyvnek („Advances in Steroid Analysis” ’81, ill. ’84, Akadémiai Kiadó — Elsevier) szerkesztője volt. Írt továbbá 1-1 könyvrészletet a Medicina (Budapest) és a Marcel Dekker (New York) kiadó részére. Legújabb könyve, „Steroid Analysis in the Pharmaceutical Industry” sajtó alatt van az Ellis Horwood kiadónál (Chichester). Az utolsó évtizedben 36 dolgozatot publikált, közülük 26-ot angol nyelven, és 26 szabadalmát fogadták el. Munkái közül a kémiai reakciókkal kombinált spektrofotometriás, ill. kromatográfiás módszereinek, valamint a 38. közleménynél tartó „Analysis of Steroids” c. sorozatának volt a legnagyobb nemzetközi visszhangja.

Ajánlók: *Beck Mihály, Pungor Ernő, Szabó Zoltán Gábor*

Hargittai István

1941-ben született Budapesten. Szűkebb szakterülete a szerkezeti kémia. A kémiai tudomány doktora fokozatot 1975-ben szerezte meg az elektrondiffrakciós molekulaszervezet meghatározása témakörben. Jelenleg az MTA Szerkezeti Kémiai Tanszéki Kutatócsoportjának (ELTE) vezetője. 1980 óta az ELTE címzetes egyetemi tanára.

Magyarországon meghonosította és számos vonatkozásban nemzetközileg elismerten továbbfejlesztette az elektrondiffrakciós szerkezetvizsgáló módszert. Új irányt nyitott a nem stabilis molekulák szerkezetkutatásában, az elektrondiffrakciós/tömegspektrométeres szerkezetanalízis kialakításával (J. Mol. Struct. 55 [1979] 207—214). Általánosította a modern szerves sztereokémia legfontosabb elméletét, a VSEPR elméletet (Inorg. Chem. 21 [1982] 4334—4335). Feltárta a kis szerkezeti különbségek jelentőségét különböző kémiai folyamatok esetében (Hargittai, I.; Hargittai, M. in Molecular Structure and Energetics., Vol. 2, Chapter 1. VCH Publishers). A szimmetria koncepció általánosítása interdiszciplináris szempontból is alapvetően fontos eredménye (Szimmetria egy kémikus szemével. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1983, angolul VCA Publishers 1986). Munkáit számos könyvben és 1976 óta 112 dolgozatban, továbbá tudományos fórumokon 48 előadásban ismertette.

Ajánlók: *Beck Mihály, Markó László, Pungor Ernő, Szabó Zoltán Gábor*

1935-ben született Rákoskeresztúron. Főbb kutatási területei a kémiai krisztallográfia és röntgendiffrakciós szerkezetmeghatározások. Munkahelye az MTA Központi Kémiai Kutatóintézete, ahol 1976 óta a Röntgendiffrakciós Osztály tudományos osztályvezetője. 1981-től kezdődően „Kémiai krisztallográfia” címmel főkéllégiumot oktat az ELTE vegyészszakos hallgatóinak. Az atomcsoportok és molekulák szerkezetének röntgendiffrakciós meghatározásával és értelmezésével foglalkozó disszertációjával nyerte el a kémiai tudomány doktora fokozatot 1975-ben. Tevékenységét 1975-ben Akadémiai Díjjal, 1986-ban a Munka Érdemrend arany fokozatával ismerték el.

1976–1985 között 123 publikációja jelent meg idegen nyelven, 12 magyar nyelven (köztük egy tankönyv). Ezen időszak alatt két szabadalma született. Tudományos munkásságából kiemelkednek az alábbi munkái: Mean X-O bond lengths of the XO_4^- tetrahedral oxyanions (J. Chem. Soc. (A) 1857–1859 [1971]); A. Kálmán, K. Sasvári, I. Kapovits: Structure of bis(2-carboxy-phenyl) sulphur dihydroxide dilactone (Acta Cryst. B29, 355–357 [1973]); A. Kálmán, M. Czugler, Gy. Argy: Conformational Characteristics of Anhydrous Sulfaguanidine: Computer Retrieval and Analysis of N-Substituted Arylsulfonamides (Acta Cryst. B37, 868–877 [1981]).

Legjelentősebb tudományos eredményei a tetraédes oxianionokra vonatkozó általános törvényszerűségek felismerése a periódusos rendszerben, valamint a sulfiliminek, sulfuránok és egyéb kénorganikus vegyületek szisztematikus szerkezetvizsgálata és törvényszerűségeinek felderítése.

Ajánlók: *Gyarmati István, Márta Ferenc, Schay Géza*

Nagy Lajos György

1930-ban Budapesten született. Szűkebb szakterülete: fizikai kémia, határfelületi jelenségek fizikai kémiája, radiokémia. A Budapesti Műszaki Egyetem Fizikai Kémiai Tanszékének tanszékvezető egyetemi tanára, a Vegyészmérnöki Kar dékánja. A kémiai tudomány doktora fokozatot a szilárd-folyadék határfelületi jelenségekkel foglalkozó disszertációjával szerezte meg 1971-ben.

1976 óta egy könyve jelent meg magyarul, egy angol nyelvűnek pedig társszerzője. 56 tanulmányt publikált, ebből 36 cikket idegen nyelven. 10 szabadalma született, további 15 elfogadásra vár. Legfontosabb munkái az elegyadszorpciós izotermák újfajta értelmezésével (J. Chimie Phys. 58, 149 [1961]; J. Coll. Interface Sci. 38/2, 302 [1972]), ennek alkalmazásával (J. Coll. Interface Sci. 103/2, 321 [1985]; 109/2, 376 [1986]; Colloids and Surface 19, 47 [1986]), ill. izotópmolekulacserével (J. Coll. Interface Sci. 75/2, 338 [1980]) foglalkoznak.

Az elegyadszorpciós izotermák értelmezése és osztályozása terén elért nemzetközileg is kiemelkedő eredményeit Schay–Nagy-féle módszerként idézik (pl. Kipling: Adsorption from solutions . . . Academic Press, London, 1965, 47–52).

Ajánlók: *Gyarmati István, Pungor Ernő, Schay Géza*

1929-ben Pécsen született. Szakterülete: szerves kémia. A kémiai tudomány doktora fokozatot 1966-ban szerezte meg a radioizotópos szerves vegyületek szintézise és alkalmazása területén. 1968-tól az MTA KKKI tudományos igazgatóhelyettese, 1968-tól c. egyetemi tanár (JATE). Kitüntetései: Munka Érdemrend ezüst fokozat: 1971; arany fokozat: 1977; Akadémiai Díj: 1961.

1976–1985 között 87 közleménye jelent meg külföldi, nagy többségében igen neves folyóiratokban. Szabadalmainak száma: 40. Ötvös László három szerveskémiai terület hazai meghonosításában végzett úttörő munkát. 1. A szénhidrátok sztereokémiájának vizsgálata kapcsán meghonosította a konformációanalízist (Chem. Ber. 89, 701 [1956]), melyet a mai napig idéznek. 2. A radioizotópokkal jelzett szerves vegyületek kémiájának egyik megteremtőjeként nagyban segítette a biokémiai és gyógyszerkémiai kutatásokat. Sikeresen alkalmazta a radiokémiát elméleti szerveskémiai problémák megoldására (Chem. Ind. 1962, 818). 3. Legkiemelkedőbb szakmai tevékenysége a bioorganikus kémia hazai meghonosításával és művelésével kapcsolatos („Comprehensive Organic Chemistry” [Ed.: Barton and Ollis] 6, 713, 1979). Ezen belül is külön kiemelést érdemelnek nukleozid és nukleinsavkémiai kutatásai. Utóbbiak három gyógyszer (Herpofug, Revidur, Hevizos) létrehozásához vezettek.

Ajánlók: *Kisfaludy Lajos, Márta Ferenc, Medzihradszky Kálmán, Szántay Csaba, Tüdös Ferenc*

Ruff Imre

1938-ban született Főherceglakon. Fő kutatási területe a folyadékok és oldatok elméleti fizikai kémiája. Jelenleg az ELTE Elméleti Kémiai Laboratóriumában egyetemi tanár. 1973-ban „Átugrásos diffúzió” című értekezésével lett a kémiai tudomány doktora. Tevékenységét 1982-ben Akadémiai Díjjal ismerték el.

Az utóbbi évtizedben két könyve jelent meg magyar nyelven és egy idegen nyelvű könyv szerzői kollektívájának volt tagja; magyarul 34, idegen nyelven 36 tanulmányt tett közzé. Legfontosabb eredményei: általánosította az átugrásos transzportjelenségek elméletét, és erre alapozva addig mérhetetlenül gyorsnak tartott csere-reakciók sebességét határozta meg (J. Phys. Chem., 75, 3297; 3303, 1971; 76, 162; 2954; 2957, 1972); az „elkent” rács-moddal jelentősen hozzájárult az elektrolitok elméletéhez (JCS Faraday Trans. II, 73, 1858, 1977; 75, 1, 1979; 77, 1189, 1981); igazolta a Kirkwood-faktor térrerősségtől való függését és értelmezte az elektrolitok nemlineáris dielektromos viselkedését (J. Chem. Phys., 74, 2896, 1981); kidolgozta sűrű folyadékok nagy-kanonikus szimulációját (J. Chem. Phys., 85, 2169, 1986); megjósolta a vas korlátozott oldhatóságát a Nap plazmában és ezzel feloldotta az ún. neutrínó-dilemmát (Astrophys. J., 289, 409, 1985).

Ajánlók: *Benedek Pál, Marx György, Nagy Károly, Schay Géza, Szabó Zoltán Gábor*

1930-ban Pécsen született. Vegyészmérnök, szénhidrogén-kémiával foglalkozik. A BME Kémiai Technológia Tanszékén egyetemi tanár, tanszékvezető. Doktori értekezését a benzinreformálás tárgykörében védte meg 1979-ben.

Társszerzőkkel írt Kémiai Technológia könyve négy kiadást ért meg. 1975 óta hét cikke jelent meg külföldi folyóiratokban, 40 Magyarországon, ezek közül 25 idegen nyelven. Foglalkozott a 9 és 10 szénatomos szénhidrogének keletkezésével a reformálás technológiájában (pl.: *Acta Chimica Hung.* 90, 313 [1976]), valamint a hazai zeolitok szorpciós technológiai tulajdonságaival (pl.: *Proceedings of the Fifth Int. Conference on Zeolites*, Heyden & Son, London, 1980, 841–849). Szebényi Imre Varga József kémiai technológiai iskolájában nőtt fel és hű maradt ehhez az irányzathoz nemcsak mint kutató, hanem mint a kémiai technológia tanára és felsőoktatáspolitikai aktivista is, aki az egymást követő reformokban nem csekély szerepet vállalt.

Ajánlók: *Benedek Pál, Polinszky Károly*

Székely Tamás

1928-ban született Budapesten. Kutatási tevékenysége a szervetlen és a makromolekuláris kémia legaktuálisabb területeire irányul. Jelenleg az MTA Természettudományi Kutatólaboratóriumainak igazgatója, ezen belül a Szervetlen Kémiai Kutatólaboratórium tudományos igazgatói tisztét is betölti. Több, mint három évtizedes eredményes oktatási tevékenysége során tudományterületén több fő-, ill. speciális kollégium előadója volt. Doktori értekezését, amely polimerek termikus degradációjának kinetikai vizsgálatával foglalkozott, 1976-ban védte meg. 1984-ben a Munka Érdemrend arany fokozatát nyerte el.

Az utóbbi évtizedben 46 közleménye jelent meg. Minden fontosabb eredményét publikálta valamelyik világnyelven. Szabadalmainak gyakorlati felhasználása igen széles körű (Ausztria, Csehszlovákia, Lengyelország, Anglia, USA), ma már meghaladja az évi egy milliárd forintos termelési értéket. Újabban eredményes alkalmazásokat kezdtek az olcsóbb, gazdaságosabb műtrágyázás és korszerű talajjavítás területén; ezek összvolume-ne az eddigi ipari hasznosítás méretét is meghaladhatja.

Fontosabb dolgozatok: Polimerek hőbomlásának kinetikája (A kémia újabb eredményei sorozat 12. kötet, Akadémiai Kiadó, 1973); Koton, M. M., Frenkel, S. Ya., Székely, T., Prokopchuk, N. R., Korzhavia, L. N., Sazanov, Yu. N.: Relationships between Glass Transition and melting Temperatures and Chemical Structures of Polypyromellitimides (*J. Thermal Anal.* 12, 187 [1977]); Bertóti, I., Tóth, A., Székely, T., Pap, I. S.: Kinetics of γ -Alumina Chlorination by Phosgene (*Termochim. Acta* 44, 325 [1981]).

Ajánlók: *Hardy Gyula, Tüdős Ferenc*

Andrássy István

1927-ben született Szolnokon. Fő kutatási területe a talajban élő férgek — elsősorban fonálférgek (Nematoda) — evolúciós rendszertana, filogeniája és ökológiája. Az ELTE Állatrendszertani és Ökológiai Tanszékén dolgozik; tudományos tanácsadó, egyetemi tanár. A biológiai tudomány doktora fokozatot 1973-ban nyerte el, a Nematodák evolúciójával foglalkozó értekezésével. A Szovjet Össz-szövetségi Helminthológiai Társaság 1980-ban tiszteleti tagjává választotta.

Az utolsó évtizedben három könyve jelent meg angol, ill. német nyelven: a negyedik — magyar nyelvű — megjelenés előtt áll. 1976 óta 40 közleményt publikált, túlnyomó többségüket idegen nyelven. Legfontosabb művei: „*Evolution as basis for the systematization of Nematodes*” (Budapest—London—San Francisco—Melbourne, 1976, 288), ez a nematológia standard műve és megjelenése óta szerzőjét mint a szakterület első emberét tartják számon; „*Klasse Nematoda*” (Berlin—Stuttgart, 1984, 509), „*Agronematológiai kézikönyv*” (Budapest, 1986, 527). Az agronematológia és a talajzoológia területén evolúciós rendszerével, nélkülözhetetlen taxonómiai munkái egész sorával vívta ki a világ elismerését. A szakirodalomban a legtöbbet idézett magyar biológusok egyike.

Ajánlók: *Balogh János, Jermy Tibor*

Csillik Bertalan

1927-ben született Szegeden. Főbb kutatási területe a neurobiológia, ezen belül neurohisztokémia. A SZOTE egyetemi tanára, az Anatómiai Intézet igazgatója. Doktori fokozatát 1968-ban nyerte a Szinaptikus transzmisszió strukturális alapjai c. disszertációjával. Rendes tag a Deutsche Akademie der Naturforscher Leopoldina és levelező tag az Académie Royale de Médecine de Belgique keretében. 1966-ban az Akadémiai Díj első fokozatában részesült.

Tudományos eredményeit 200 publikációban ismertette, naggyobbrészt idegen nyelven, és egy eredményt szabadalmaztatott. Öt könyve és monográfiája közül kiemelkedő jelentőségű „*Functional Structure of the Post-synaptic Membrane in the Myoneural Function*” (Akadémiai Kiadó, 1965. 154 o.) és a „*The Protean Gate*” (Akadémiai Kiadó, 1986. 294 o.) című két könyve. Munkáiban ismerteti a gerincevelő érző működését, különös figyelemmel a vékony érző-rostok ingerülete által kiváltott fájdalomérzés keletkezési mechanizmusára. Felismerte, hogy az érző-rostok központi végződéseinek szerkezetét a perifériás érzővégzódések épsége tartja fenn, és ezen alapszik ideggyógyászati kísérlet-sorozata kezelhetetlen fájdalmak enyhítésére.

Ajánlók: *Flerkó Béla, Székely György, Törő Imre*

Elődi Pál

1927-ben született Budapesten. Kutatómunkája elsősorban az enzimműködés fehérjeszerkezeti alapjainak vizsgálatára terjed ki. 1973 óta a DOTE Biokémiai Intézetének igazgatója, ahol megszervezte az orvostanhallgatók számára a biokémia korszerű elméleti és gyakorlati oktatását. Korábban 15 éven keresztül az MTA Biokémiai Intézetében a

fizikai-kémiai csoport vezetője volt. A két intézményben irányításával 12 munkatársa szerzett tudományos fokozatot. Doktori fokozatát a „Globuláris fehérjék térszerkezet kutatásának problémái” című disszertációjával 1965-ben nyerte el.

Az 1976–1985 közötti időszakban egy könyvet írt, három kötet szerkesztője és négy könyvrészlet szerzője volt. Ezalatt 33 idegen és 11 magyar nyelvű közleménye jelent meg. „Biokémia” c. munkája (4. kiadása sajtó alatt) 1980 óta standard hazai kézikönyv. Jelenleg az *Acta Biochimica et Biophysica Hungarica* társszerkesztője. Kutatótevékenysége során elsőként bizonyította, hogy az enzimek szerkezete funkciójuk kifejtése során jelentékenyen változik (*Nature* 184, 56, 1958). Egyik módszertani munkáját (ABBASH 2, 455, 1967) a *Current Contents* „citation classics”-ként emeli ki.

Ajánlók: *Damjanovich Sándor, Gergely János*

Fehér Ottó

1927-ben Debrecenben született. Fő kutatási területe az idegrendszer élettana. Jelenleg a József Attila Tudományegyetem Összehasonlító Élettani Tanszékének tanszékvezető egyetemi tanára. A hallókérgi kiváltott és görcepotenciálok keletkezési mechanizmusa című doktori értekezését 1973-ban védte meg.

Fehér Ottó 1976–85 között magyar nyelven egy tankönyvet és négy közleményt, idegen nyelven három könyvfejezetet, továbbá 38 közleményt publikált. Bizonyította a tanulási folyamat agyi alapjelenségeinek néhány részletét, nevezetesen azt, hogy az asszociatív tanulás az idegsejtek érintkezési helyén, az ún. posztszinaptikus membránon az ingerületek időbeli érintkezése révén jön létre. (*Cellular mechanisms of conditioning in the neocortex of the cat.* [A. Baranyi] *Adv. Physiol. Sci.* Vol. 36; *Cellular Analogues of Conditioning and Neural Plasticity.* O. Fehér, F. Joó [eds] 197–207. Pergamon Press–Akadémiai Kiadó, Budapest, 1981). Bizonyította továbbá azokat az agykérgi ionmechanizmusokat, amelyek az emberi epilepsziás görcestevékenységhez vezetnek. (*A model for the ionic mechanism of the paroxysmal depolarization shift* [A. Baranyi, T. Gyimóthy] *Physiology and Pharmacology of Epileptogenic Phenomena* M. R. Klee, H. D. Lux, E. J. Speckman [eds] Raven Press, 1981.) Az utóbbi években széles körben használt módszert dolgozott ki a működő idegsejtek glicin-autoradiográfia révén történő felismeréséhez. (*Correlations between glycine incorporation and cerebral cortical activity* [I. Rojik] *Exp. Brain Res.* 39. 321–326. 1980.)

Ajánlók: *Ábrahám Ambrus, Ádám György, Salánki János, Stark Ervin*

Fekete Gábor

1930-ban Budapesten született. Fő kutatási területe: experimentális ökológia (ökoфизиология), fitocönológia. Jelenleg az MTA Ökológiai és Botanikai Kutatóintézete Növény-ökológiai Osztályának vezetője; az ELTE c. egyetemi tanáráként speciális kollégiumokat tart. 1975-ben az interspecifikus kapcsolatok és az ökológiai niche témakörű disszertációjával nyerte el a biológiai tudomány doktora fokozatot.

Az utolsó évtizedben két magyar nyelvű könyvben (1981, 1985) 8 könyvrészlettel működött közre, 25 tudományos cikket jelentetett meg, abból 19 angol nyelvű. Egyik leg-

fontosabb munkája az orosz és magyar erdős-sztyeppöv hűvös-kontinentális jellegű vegetációjának kimutatása és elemzése (Akadémiai Kiadó, 1965, 222, németül). Az úttörő ökofiziológiai irányzathoz kiemelendők a fotoszintetikus struktúra szupraindividuális szintű szabályozására vonatkozó novumok (Acta Botanica Hung. 1977, 23). Másik fontos eredménye annak kimutatása, hogy a demográfiai-populációdinamikai vonzatú reprodukzív allokáció a szukcesszió lépései szerint változó ökológiai kontroll alatt áll (Acta Botanica Hung. 1981, 27). 1982-ben szimpóziumot szervezett, amely az egyik első kísérlet volt növény- és állattársulások dinamizmusának közös interpretálására. Fekete Gábor egy nemzetközi szinten rohamosan fejlődő új irányzat hazai vezető egyénisége.

Ajánlók: *Jakucs Pál, Zólyomi Bálint*

Ferenczy Lajos

1930-ban Kisújszálláson született. Főbb kutatási területe: mikrobiális tulajdonságátvitel sejtfaluktól megfosztott sejtek — protoplasztok — alkalmazásával. Doktori értekezését a protoplasztok fúziójának témakörében nyújtotta be, s védte meg 1980-ban. Tanszékvezető egyetemi tanár a József Attila Tudományegyetem Mikrobiológiai Tanszékén. Kutató és iskolateremtő tevékenységét 1984-ben Akadémiai Díjjal, 1985-ben Állami Díjjal ismerték el.

Az utóbbi évtizedben négy könyve jelent meg angol nyelven, ezek közül három külföldön. Ezen időszak alatt 12 könyvrészletet, illetve összefoglaló cikket írt (10 angol, 2 magyar nyelvű), s 4 szabadalma született. Legfontosabb munkái: Ferenczy, L., Keveli F., Zsolt, J.: Fusion of fungal protoplasts (Nature, 1974, 248, 793—794); Ferenczy, L., Kevei, F., Szegedi, M.: High-frequency fusion of fungal protoplasts (Experientia, 1975, 31, 1028—1030); Ferenczy, L., Maráz, A.: Transfer of mitochondria by protoplast fusion in *Saccharomyces cerevisiae* (Nature, 1977, 268, 524—525); Protoplast fusion in yeasts. In: Fungal protoplasts and their uses in biochemistry and genetics (Eds J. F. Peberdy and L. Ferenczy; Marcel Dekker, New York—Basel, 1985, 279—306). Tudományos munkásságából kiemelkednek a génátvitel új rendszerének kidolgozásával kapcsolatos úttörő, nemzetközileg egyöntetűen elismert eredményei.

Ajánlók: *Dénes Géza, Szabó Gábor, Vida Gábor*

Hátori József

1932-ben Fegyverneken született. Fő kutatási területe: neurobiológia, ezen belül az agyvelő finomabb szerkezetének vizsgálata. Jelenleg a Semmelweis Orvostudományi Egyetem keretében működő neurobiológiai részleg osztályvezetője, c. egyetemi tanár, tudományos tanácsadó. Doktori fokozatát 1972-ben az agy ultrastruktúrája területén végzett munkájával nyerte el.

Legfontosabb tudományos eredményei az idegsejtek közötti ingerületáttevődési rendszerekkel függnek össze: nevezetesen feltárta és leírta az agykéreg alatti központokban kialakult komplex szinaptikus szerkezeteket. (Hátori, J., Pasik, T., Pasik, P., Szentágothai, J.: Triadic synaptic arrangements and their possible significance in the lateral, geniculate nucleus of the monkey. *Brain Res.*, 1974, 80: 379—393.) Bizonyította továbbá

fejlődő és érett idegrendszerben a neuronok képlékenységeinek lehetőségeit. (Hámori, J. Silakov, V. L.: Plasticity of relay neurons in dorsal lateral geniculate nucleus of the adult cat: morphological evidence. *Neuroscience*, 1980, 5: 2073—2077; Hámori, J., Somogyi, J.: Presynaptic dendrites and perikarya in deafferented cerebellar cortex. *Proc. Natl. Acad. Sci. USA*, 1982, 79: 5093—5096.)

1976—85 között magyarul három könyve és négy közleménye, idegen nyelven egy könyve, öt könyvrészlete, továbbá 50 tudományos közleménye jelent meg.

Ajánlók: *Ádám György, Szentágothai János*

Kondorosi Ádám

1946-ban Budapesten született. Tudományos munkásságának fő területe a biológiai nitrogénkötés, ezen belül a baktérium (*Rhizobium*) — növény szimbiózis molekuláris biológiai alapjainak vizsgálata. E témával foglalkozó disszertációjával 1986-ban nyerte el a biológiai tudomány doktora fokozatot. Jelenleg az MTA SZBK Genetikai Intézetének igazgatóhelyettese. 1985-ben munkatársaival Akadémiai Díjat kapott.

Teljesen az alapokról indulva, munkatársaival elsőként szerkesztette meg a baktérium (*Rhizobium*) kromoszómájának genetikai térképét (*Nature*, 268, 525—527, 1977). Megállapították, hogy a szimbiotikus nitrogénkötési gének döntő többsége egy korábban nem ismert óriás plazmidon helyezkedik el (*Molec. Gen. Genet.*, 184, 318—325, 1981), de sikerült lokalizálniuk a szimbiózis létrejöttét meghatározó géneket *R. meliloti* kromoszómáján is (*J. Bacteriol.*, 153, 635—643, 1983). A továbbiakban a szimbiózis kialakulását meghatározó gümőkötési géneket, éppen úgy, mint a megfelelő növénygazdával (lucernával) kölcsönhatást biztosító géneket is elsőként azonosították. Ezek finomszerkezetét és részben a biokémiai funkcióját feltárták (*Cell*, 46, 335—343, 1986), a közel-múltban pedig felállították a szimbiózis létrejöttének regulációs modelljét (*Proc. Natl. Acad. Sci. USA*, 83, 1757—1761, 1986). Tudományos közleményeinek a száma 71.

Ajánlók: *Alföldi Lajos, Szabó Gábor*

Palkovits Miklós

1933-ban Budapesten született. Főbb kutatási területe: neuroanatómia és neuroendokrinológia. Jelenleg a Semmelweis Orvostudományi Egyetem I. sz. Anatómiai, Szövet-tani és Fejlődéstani Intézetének egyetemi tanára, tudományos tanácsadó a Gyógysszer-kutató Intézetben, és kutató részleget vezet a National Institute of Mental Health (Bethesda, Maryland) Sejtbiológiai Laboratóriumában. 1973-ban „A központi idegrendszer szerepe az aldosteron termelés szabályozásában” című disszertációjával nyerte el az orvostudomány doktora fokozatot. 1976-ban Akadémiai Díjban részesült.

Az utolsó évtizedben öt könyve jelent meg, 23 kötetben társszerzőként működött közre és 23 tudományos folyóirat-közleményt publikált angol nyelven. Legfontosabb művei: 1. Mapping of neurotransmitters and hypothalamic hormones (a Neuroactive Drugs in Endocrinology kötetben, szerkesztő E. E. Müller, Elsevier, Amsterdam, 1980); 2. Microdissection of individual brain nuclei and areas (az A. A. Boulton és G. Baker szerkesztésében megjelent Neuromethods c. sorozat 1. kötetében, Humana Press, Clifton, New Jersey

1985); 3. Topography of chemically identified neurons in the central nervous system: progress in 1981—1983 (az E. E. Müller és R. M. MacLeod szerkesztésében megjelent Neuroendocrine Perspectives 3. kötetében, Elsevier, Amsterdam, 1984).

Tudományos munkásságából kiemelkedik sztereotaxikus módszere mikromennyiségű agyszövet pontosan lokalizált eltávolítására, ami lehetővé tette egyes agyi magok és pályák idegingerületet átvivő és moduláló anyagainak kémiai azonosítását és ezáltal az agy, különösen a neuroendokrin szabályozás szempontjából alapvető hypothalamus és kapcsolts részei neurokémiai feltérképezését.

Ajánlók: *Flerkó Béla, Halász Béla*

Pócs Tamás

1933-ban Budapesten született. Főbb kutatási területei: bryologia, trópusi ökológia, növényföldrajz. Jelenleg négyéves szerződéssel egyetemi tanárként Tanzániában dolgozik. Kelet-afrikai komplex vegetációtanulmányok c. disszertációjával 1977-ben nyerte el a biológiai tudomány doktora fokozatot. Az Akadémiai Díj tulajdonosa. Tagja több nemzetközi tudományos testületnek. Két nemzetközi bryoökológiai konferenciát szervezett hazánkban, de szervezője a kelet-afrikai svéd—magyar kooperációban beindult őserdő projectnek is.

Az utolsó évtizedben 3 külföldi könyv társszerzője. 40 idegen nyelvű tanulmányt publikált. Megjelentette a kelet-afrikai Uluguru hegység vegetációtérképét, értékelve a mezőgazdasági potenciál szempontjából is (Boissieria, 24: 447—498). A „Bryophyte Ecology” (Chapman and Hall) c. könyvben ő írta a trópusi fejezeteket. Nagy nemzetközi visszhangot váltott ki az őserdők vízháztartásában betöltött moha-szerepről írt publikációja (Acta Bot., 26: 143—167). Felsőoktatási tevékenysége jelentős, iskolateremtő egyéniség. 11 felsőoktatási jegyzet vagy tankönyv szerzője, ill. társszerzője.

Ajánlók: *Jakucs Pál, Zólyomi Bálint*

Teplán István

1932-ben Magyarkeszin született. Szakterülete a fiziológiailag aktív peptidek kémiája és biológiája. Az MTA Természettudományi Főosztályának vezetője; a SOTE I. sz. Kémiai-Biokémiai Intézet Peptidkémiai Kutatócsoportjának vezetője, c. egyetemi tanár. 1979-ben a radioaktívan jelzett polipeptidek szintézisével és biológiai alkalmazásával foglalkozó értekezésével nyerte el a biológiai tudomány doktora fokozatot. Tevékenységét a Munka Érdemrend ezüst (1970), illetve arany (1976) fokozatával és Akadémiai Díjjal (1983) ismerték el.

Szerzője, illetve társszerzője közel 50, többségében rangos nemzetközi folyóiratban az elmúlt évtizedben megjelent közleménynek és 10 szabadalomnak. Tudományos munkásságából az alábbiak emelkednek ki: a peptidek tríciumos jelzése terén kifejett úttörő tevékenysége (J. Lab. Comp. 12, 163; 14, 557; 15, 153; 16, 673; Horm. Act. Brain Peptides, PP, NY 1982, 619); a gonadotropin releasing hormon (GnRH) szerkezet-hatás összefüggéseinek kutatása során előállított több száz analóg, köztük a ma ismert legjobb hatású

inhibitorok és szuperaktív agonisták (Peptides 1978, 461; 499; 1980, 591; 1982, 555; Peptides 2, 55; 3, 969; 4, 149); munkája eredményeként számos igen jelentős megállapítás született a GnRH és analógjai hipofiziotróp hatásának mechanizmusával, metabolizmusával (BBRC 114, 1028) deszenzitizáló hatásával (Mol. Cell. Endoc. 30, 109), receptor-kötődési vizsgálatával (Int. J. Pept. Prot. Res. 24, 430) kapcsolatban.

Ajánlók: *Bognár Rezső, Flerkó Béla, Grastyán Endre, Halász Béla, Törő Imre*

Venetianer Pál

1935-ben Budapesten született. Fő kutatási területe a molekuláris biológia, ezen belül is a génműködés szabályozása és a génsebészet. E témából írt disszertációjával 1975-ben nyerte el a biológiai tudomány doktora fokozatot. Jelenleg az MTA SZBK Biokémiai Intézetének igazgatója, a JATE címzetes egyetemi tanára. 1981-ben Akadémiai Díjban, 1985-ben Állami Díjban részesült.

1969-ben kezdett el foglalkozni a génizolálás problémájával. Sikeresen tisztítaniuk a bakteriális riboszomális RNS-t (rRNS) kódoló génszakaszt (Eur. J. Biochem., 20, 1971, 513—517). Elsőnek mutattak rá a génnek több promóteres szerkezetére, és elsőnek mutatták ki, hogy számuk az *Escherichia coli*-ban hét (FEBS Let., 79, 1977, 77—79). Meghatározták egy rRNS-gén promoter régiójának teljes szerkezetét (Nucleic Acids Res., 6, 1979, 1817—1830), elektronmikroszkópos és in vitro transzkripciós technikával hozzárendelték a funkciót a szerkezetéhez (Biochim. Biophys. Acta, 609, 1980, 435—447). Az rRNS génekkel végzett alapkutatásaik egyenesen vezettek azoknak a nagy hatékonyságú kifejező vektoroknak a kifejlesztéséhez (Gene, 42, 1986, 97—100), amelyeket később a humán proinzulin kifejezésére alkalmaztak. 1983-ban munkatársaival génsebészeti módszerekkel előállított egy emberi inzulin termelésére alkalmas baktérium törzset. Ezzel kapcsolatban két szabadalmi bejelentést tettek. A közelmúltban restriktív endonukleáz és modifikációs metiláz enzimeket fedeztek fel, és meghatározták ezen enzimek génjeinek teljes szerkezetét (Nucleic Acids Res., 12, 1984, 9039—9049). Tudományos közleményeinek száma 85.

Ajánlók: *Alföldi Lajos, Gergely János*

Zicsi András

Bukarestben született 1928-ban. Főbb kutatási területe: talajzoológia, földigiliszták rendszertana, állatföldrajza és ökológiája. Az MTA Talajzoológiai Kutatócsoportjának tud. osztályvezetője, az ELTE c. egyetemi tanára. A biológiai tudomány doktora címet a földigiliszták teresztrikus ökoszisztémákban betöltött funkcionális és strukturális szerepének feltárásával 1975-ben nyerte el. A lomb- és tűlevelű avar biológiai reciklizációs folyamataira irányuló vizsgálataiért 1982-ben Akadémiai Díjjal tüntették ki. 1976-ban az International Organisation of Oligochaeta Taxonomists (IOOT) elnökévé választották, a Nemzetközi Talajtani Társaság Talajzoológiai Szekciójának 1976-tól elnökségi tagja.

1976 óta 23 önálló és 11 társszerzős tudományos munkája jelent meg, ebből idegen nyelven 29, külföldi folyóiratokban 10 közlemény. 1983-ban egy, a földigiliszták tömeges

tenyésztésével kapcsolatos szabadalmát fogadták el rész-szabadalomként. Taxonómiai munkái közül a Lumbricidae családra vonatkozó több mint 600 taxont érintő revíziós munkája a legkiemelkedőbb (Acta Zool. Hung., 1982, 28: 421–454). Állatföldrajzi munkássága Európa, Közel-Kelet, Afrika és Dél-Amerika Oligochaeta családjainak feldolgozására terjedt ki (Acta Zool. Hung., 1968, 32: 181–205, 385–412). Ökológiai vizsgálatokkal több mint 60 hazai és külföldi giliszta-faj szaporodás- és táplálkozásbiológiáját tisztázta (Ecol. Bull. Stockholm, 1977, 25: 229–239, Pedobiologia, 1978, 18: 341–349).

Ajánlók: *Balogh János, Berczik Árpád*

Gazdaság- és Jogtudományok Osztálya

Cseh-Szombathy László

1925-ben Budapesten született. Főbb kutatási területei a családszociológia, a társadalmi deviáció, az időskorúak helyzetének kérdéseire kapcsolódnak. Jelenleg az MTA Szociológiai Kutatóintézetének igazgatója, az ELTE egyetemi tanára. 1982-ben a házastársi konfliktus szociológiájáról írott disszertációjával nyerte el a szociológiai tudomány doktora fokozatot. Tevékenységét 1985-ben a Munka Érdemrend arany fokozatával ismerték el. A Társadalomtudományi-Kutatásokat és Dokumentációt Koordináló Nemzetközi Központ (Bécsi Központ) 1985-ben igazgatótanácsának alelnökévé választotta.

Az utolsó évtizedben két könyve jelent meg magyar nyelven és huszonhét cikket publikált. Társzerkesztője volt öt kötetnek. Idegen nyelven tizenhat tanulmányt tett közzé. Legfontosabb művei: Családszociológiai problémák és módszerek (Gondolat, 1980, 402 o.), A házastársi konfliktus szociológiája (Gondolat, 1985, 202 o.) című monográfiák. Tudományos munkásságából kiemelkednek a deviáns jelenségek szociológiai oldalainak feltárásával, az öregedés problémáival, a család és a válás kérdéseivel kapcsolatos kutatásai.

Ajánlók: *Huszár Tibor, Kulcsár Kálmán*

Erdős Tibor

1928-ban Budapesten született. Kutatásai a tőkés gazdaság, a szocialista gazdaság növekedési kérdéseire kapcsolódnak. Jelenleg az MTA Közgazdaságtudományi Intézet tudományos osztályvezetője, a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem tanára. 1972-ben a fejlett tőkés országok gazdasági növekedésével foglalkozó disszertációjával nyerte el a közgazdaságtudomány doktora fokozatot. Tevékenységét 1982-ben Munka Érdemrend arany fokozatával ismerték el.

Az utolsó évtizedben két könyve, több egyetemi jegyzete és huszonhét cikke jelent meg magyar nyelven. E periódusban tizennégy idegen nyelvű cikket tett közzé. Legfontosabb művei: Egyensúly, válság, ciklikusság (Kossuth Kiadó, 1976, 248 o.), Növekedési ütem, növekedési pálya (Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1986, 319 o.). Kiemelkedő jelentőségűek a tőkés országok válságmechanizmusával, gazdasági növekedésével, valamint a szocialista országok, bennük Magyarország gazdaságfejlesztésének elvi és gyakorlati problémáival kapcsolatos kutatásai.

Ajánlók: *Falusné Szikra Katalin, Hoch Róbert, Sipos Aladár*

1934-ben Pécsen született. Főbb kutatási területe a világgazdaság és szerkezeti átalakulása, az egyes országok külgazdasági problémái. Az MTA Világgazdasági Kutatóintézetének tudományos osztályvezetője. 1980-ban a világgazdaság szerkezeti változásaiával foglalkozó disszertációjával nyerte el a közgazdaságtudomány doktora fokozatot. Tevékenységét 1978-ban a Munka Érdemrend bronz fokozatával ismerték el.

Az utóbbi tíz évben három könyve jelent meg magyar nyelven és kilencvennyolc cikket publikált. Idegen nyelven két könyvet és hatvankilenc cikket tett közzé. Legfontosabb művei: Kis országok a világgazdaságban (Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1971, 262 o.), Latin Amerika növekedési dilemmái (Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1977, 343 o.; angolul a Hurst-St. Martin's Press és az Akadémiai Kiadó kiadásában 1980, 257 o.), Szerkezeti változások a világgazdaságban (Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1979, 384 o., angolul Akadémiai Kiadó, 1984, 288 o.) című monográfiák. Tudományos munkásságából kiemelkednek az országok gazdasági nagyságából fakadó gazdaságpolitikai célszerűségekkal, sajátosságokkal, a fejlődéstörténeti örökség gazdaságpolitikai kezelésével, a világgazdaságban végbemenő szerkezeti változásokkal és a magyar külgazdasági stratégia alakításával foglalkozó kutatások.

Ajánlók: *Bognár József, Simai Mihály*

Lőrincz Lajos

1935-ben Debrecenben született. Kutatásait az államtudományok területén folytatja, különösen az alkotmányjog és a közigazgatási jog elméleti kérdései foglalkoztatják. Jelenleg az Államigazgatási Főiskola tudományos főigazgató-helyettese, tanszékvezető főiskolai tanár. 1979-ben a közigazgatás jellegével és határaival foglalkozó disszertációjával nyerte el az állam- és jogtudomány doktora fokozatot. Tevékenységét 1984-ben a Munka Érdemrend ezüst fokozatával ismerték el. 1983-ban az Aix de Marseille Egyetem díszdoktorává, 1986-ban a Nemzetközi Közigazgatástudományi Társaság alelnökévé választották.

Az utolsó évtizedben egy könyve jelent meg magyar nyelven, társszerzőkkel további kettő, ezek mellett kilenc nagyobb tanulmányt publikált. Idegen nyelven további nyolc tanulmányt tett közzé. Legfontosabb művei: A tudományos kutatások állami irányítása (Akadémiai Kiadó, 1969, 260 o.), A közigazgatás kapcsolata a gazdasággal és a politikával (Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1981, 250 o.) című monográfiák. Különösen nagy fontosságúak azok a kutatásai, amelyek a gazdasági, szociális, kulturális jogokkal, az igazgatástudomány nemzetközi összehasonlító művelésével kapcsolatosak.

Ajánlók: *Király Tibor, Kovács István*

Mádl Ferenc

1931-ben Bándon született. Főbb kutatási területeit a polgári jog, a nemzetközi magánjog, a nemzetközi gazdasági kapcsolatok jogi problémái, valamint az összehasonlító jog alkotják. Jelenleg az ELTE Állam- és Jogtudományi Kara Civilisztikai Tudományok Intézetének igazgatója, tanszékvezető egyetemi tanár. 1974-ben „A vállalat és a gazdasági verseny az európai gazdasági integráció jogában” c. disszertációjával nyerte el az állam- és jogtudomány doktora fokozatot.

Az utolsó tíz évben egy könyve jelent meg magyar és három idegen nyelven, három magyar nyelvű és két idegen nyelvű könyv megírásában társszerzőként működött közre. Ugyanezen időszakban harmincegy tudományos cikket is publikált, ebből huszonkettőt idegen nyelven. Legfontosabb művei: Az európai gazdasági integráció joga (Akadémiai Kiadó, 1974, 440 o.), Összehasonlító nemzetközi magánjog — A nemzetközi gazdasági kapcsolatok joga (Közgazdasági- és Jogi Könyvkiadó, 1978, 300 o.), The Law of International Transactions (Akadémiai Kiadó, 1982, 206 o.) című monográfiák. Tudományos munkásságából kiemelkednek a deliktuális felelősséggel, az európai gazdasági integráció jogával, a nemzetközi magánjog különböző területeivel kapcsolatos kutatásai, meghatározó szerepe volt a nemzetközi gazdasági kapcsolatok jogának mint diszciplínának és önálló jogterületnek kialakításában, illetve fejlesztésében.

Ajánlók: *Kulcsár Kálmán, Peschka Vilmos*

Mátyás Antal

1923-ban Szombathelyen született. Főbb kutatási területe: a modern polgári közgazdasági elméletek. A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem tanszékvezető egyetemi tanára. 1972-ben a modern polgári közgazdasági elméletek történetével foglalkozó disszertációjával nyerte el a közgazdaságtudomány doktora fokozatot. Tevékenységét 1983-ban a Munka Érdemrend arany fokozatával ismerték el.

Az utolsó évtizedben öt könyve jelent meg, közülük három idegen nyelven, részben külföldi kiadóknál, amelyek között japán is szerepel. Publikált továbbá tizenöt cikket magyar, hat cikket pedig idegen nyelven. Legfontosabb művei: A polgári közgazdaságtan története az 1970-es évektől napjainkig (Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1979, 622 o.), A polgári politikai gazdaságtan napjainkban (Kossuth Könyvkiadó, 1984, 182 o.), A modern közgazdaságtan története (Otsuki Shoten Kiadó, Tokió, 1984—1985), History of Modern Non-Marxian Economics (Macmillan, London, 1985, 619 o., St. Martin's Press, New York, 1985, 619 o., Akadémiai Kiadó, 1985, 619 o.). Munkásságából kiemelkedik a modern polgári közgazdasági elméletek rendszerezése és marxista bírálata, mely széles körű nemzetközi visszhangot váltott ki.

Ajánlók: *Csikós-Nagy Béla, Falusné Szikra Katalin, Szabó Kálmán*

Szentes Tamás

1933-ban Dunakeszin született. A világgazdaságtan és fejlődéskutatás, az „elmaradottság” politikai gazdaságtana területén végez jelentős kutatómunkát. Jelenleg az MSZMP KB Társadalomtudományi Intézetének tudományos igazgatóhelyettese, a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem egyetemi tanára. 1974-ben az elmaradottság és fejlettség dialektikájával foglalkozó disszertációjával nyerte el a közgazdaságtudomány doktora fokozatot. Tevékenységét 1985-ben Állami Díjjal ismerték el.

Az utolsó évtizedben két könyve jelent meg magyar nyelven, négy kötetben társszerzőként működött közre és tizenkét tudományos cikket publikált. Hazai és külföldi kiadóknál hét könyvet és harmincegy cikket tett közzé idegen nyelven, továbbá tizennégy könyv társszerzője volt. Legfontosabb művei: The Political Economy of Underdevelop-

ment — Az elmaradottság politikai gazdaságtana (Akadémiai Kiadó, 1971, részben v. egészben lefordítva 11 nyelvre, kiadták 8 országban), Polgári és „újbaloldali” elméletek a tőkés világ gazdaságáról (Kossuth Kiadó 1980, 450 o.) c. monográfiák. Kiemelkedő jelentőségűek az „elmaradottság” politikai gazdaságtanával, a gazdasági függőség és a nemzetközi kizsákmányolás-mechanizmusok elméletével, a világ gazdaság általános törvényszerűségeivel és időszerű problémáival, hazánk és a fejlődő országok közötti gazdasági együttműködés kérdéseivel kapcsolatos kutatásai.

Ajánlók: *Bognár József, Kulcsár Kálmán, Simai Mihály, Szabó Kálmán*

Föld- és Bányászati Tudományok Osztálya

Ádám Antal

Szekszárdon született 1929-ben. Bányakutató mérnök. A földkéreg és a felsőköpeny elektromos ellenállás viszonyainak kutatása Magyarországon földi elektromágneses térrel c. disszertációjával 1970-ben nyerte el a műszaki tudomány doktora fokozatot. 1952-től a soproni Geodéziai és Geofizikai Munkaközösség, ill. Intézet kutatója, 1972-től igazgatóhelyettese. 1970-ben Akadémiai Díjat kapott. Munkáját Eötvös-emlékéremmel és a Munka Érdemrend ezüst fokozatával ismerték el.

Az első — általa végzett — hazai tellurikus mélyszerkezet kutató mérések alapján műszert szerkesztett, ebből több szabadalom, valamint jelentős export származott. Kidolgozta optikai kvantálással az első digitális tellurikus műszert. Indukciós szondáival indult meg a hazai ipari magnetotellurikus (MT) kutatás. — Elsőként mutatta ki a Pan-non-medence aljzatának regionális inhomogenitásait és a kis sebességű asztenoszféra mélységében az elektromos vezetőképesség növekedését. — Általános összefüggéseket vezetett le a földkéreg és a felső köpeny elektromos jól vezető rétegei és a felszíni hőáram között. — Kezdeményezte, tervezte és szervezte az MT kutatásokat a Balti pajzson, a Keleti-Alpokban és a Hindusztáni-alföldön. — Elektromágneses modellező laboratórium létrehozásával elősegítette az EM frekvencia szondázások értelmezését. — Kutatási eredményeit 1975 és 1985 között 61 tanulmányban írta le (ebből 44 jelent meg idegen nyelven) hazai és vezető nemzetközi folyóiratokban.

Ajánlók: *Barta György, Béll Béla, Biró Péter, Hazay István*

Detrekői Ákos

1939-ben született Budapesten. Főbb kutatási területe: geodéziai és fotogrammetriai mérések matematikai feldolgozása. Doktori fokozatot 1977-ben szerzett Mérnökgeodéziai mozgásvizsgálatok tervezése, számítása, elemzése című disszertációjával. A Budapesti Műszaki Egyetem tanszékvezető egyetemi tanára, az Építőmérnöki Kar dékánja. 1978 óta a Földmérők Nemzetközi Szövetségének vezető tisztségviselője.

Eredményeit 1975 óta mintegy 50 szakirodalmi műben adta közre, ebből 19 idegen nyelvű közlemény. Építmények kitérésének tervezésével és pontosságával kapcsolatos új tudományos eredményei mind itthon, mind külföldön elismerést szereztek. Ezek be-

épültek a Mérnökgeodéziai Szabályzatba és a Paksi Atomerőmű geodéziai tervébe. A mérnökgeodéziai mozgásvizsgálatok területén világviszonylatban az elsők között alkalmazta a matematikai-statisztikai módszereket a geodéziai mérési eredmények elemzéséhez.

Ajánlók: *Biró Péter, Hazay István*

Géczy Barnabás

Dobozon született 1925-ben. Paleontológus, fosszilis korallokkal, paleobotanikával, lemeztektonikával, különösen pedig jura Cephalopodák szisztematikájával, paleoökológiájával és paleobiográfiájával, valamint ezzel kapcsolatos általános módszertani kérdésekkel, evolúciós problémákkal és tudománytörténettel foglalkozik. 1966-ban lett a földtudomány doktora A cserneyi jura Ammonoideák című disszertációjával. Hosszú időn át volt a Magyarhoni Földtani Társulat társelnöke, illetve az őslénytani és rétegtani szakosztály elnöke. Munkáját 1982-ben a Munka Érdemrend ezüst fokozatával ismerték el. 1976 óta 47 publikációja jelent meg, 6 könyvet írt és 17 cikket tett közzé idegen nyelven. Monográfiái közül kettőt Hantken Miksa-omlékéremmel tüntettek ki, négy pedig nívódíjat kapott. Tiszteletére fajt, illetve genuszt neveztek el (géczya). A jura fauna provinciák kialakulásáról és a mediterrán lemeztektonikáról írt dolgozata (1972) paleogeográfiai szempontból úttörő jelentőségű. Biosztratigráfiai szempontból nemzetközileg elismert és használt mediterrán pliensbacheri és toarchi zónabeosztása.

Ajánlók: *Balogh János, Barta György, Béll Béla*

Kovács Ferenc

1938-ban Győrött született. A bányatelepítés és gazdaságosság, bányabiztonság kérdéseivel foglalkozik. Doktori fokozatot A gázkitörésveszély várható mértékének meghatározása és gazdasági hatásainak értékelése című disszertációjával 1976-ban szerzett. A miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem Bányaműveléstani Tanszékének vezetője, az egyetem rektora. Megkapta a Munka Érdemrend bronz (1972) és arany fokozatát (1986), 1973-ban Akadémiai Díjban részesült.

Az utóbbi tíz évben 59 publikációja közül 20 jelent meg idegen nyelven, három egyetemi jegyzetet írt. A bányászati telepítéselmélet keretében meghatározta a külszíni fejtések optimális elhelyezésének, szelektív leművelésének paramétereit, a külszíni fejtés és a mélyművelés műszaki-gazdasági szempontból egyaránt legmegfelelőbb határát. Megadta a külfejtés-erőmű együttes telepítésének és üzemeltetésének feltételrendszerét. A mélyművelésű bányászatot fenyegető elemi veszélyek közül a vízbetörések és a gázkitörések körülményeinek elemzése alapján megállapította a jelenségek intenzitásának és gyakoriságának törvényszerűségeit, a település mélysége, a telepek leművelési módja és más, természeti, illetve technológiai tényezők összefüggései alapján, rámutatva ezzel a megelőzési lehetőségeire is.

Ajánlók: *Kapolyi László, Martos Ferenc, Tarján Gusztáv, Zambó János*

1925-ben született Nagymácsédon. Tudományos munkássága a magmás és metamorf kőzetek petrológiájára, geokémiájára, valamint a petrurgiai kutatásokra terjed ki. Az ELTE tanszékvezető egyetemi tanára. 1975-ben a petrurgiai kutatások eredményeit összefoglaló értekezésével elnyerte a földtudomány doktora fokozatot. Számos hazai és külföldi tudományos szervezet tagja, több külföldi egyetemmel kapcsolatos tudományos együttműködési program vezetője és résztvevője. Eddigi tevékenységéért többek között 1983-ban a Munka Érdemrend arany fokozata, a KISZ KB-tól az Ifjúsági Érdemérem, az Egyetemi Tanácstól az Eötvös-émlékérem arany fokozata kitüntetésben részesült.

Az elmúlt 10 évben 23 tudományos közleménye jelent meg, 15 idegen, 8 magyar nyelven (ezen belül 2 petrurgiai témájú szabadalom is). Kiemelten fontosnak tartjuk a **Mátrára** vonatkozó vulkanológiai kutatásait, a bükki, a dunántúli-középhegységi, valamint a nyugat-magyarországi bázisos ultrabázisos és alkálimagmatizmus összehasonlító vizsgálatával kapcsolatos tudományos eredményeit, továbbá számos ipari, szobrászati felhasználásra alkalmas, több szabadalommal védett szilikátanyagú ömlesztett termék technológiájának kidolgozását.

Ajánlók: *Fülöp József, Kapolyi László*

Meskó Attila

1940-ben született Budapesten. Kutatási területe: gyakorlati geofizika és földszerkezeti vizsgálatok. Az ELTE Geofizikai Tanszékének vezetője. Szeizmikus és gravitációs szűrési módszerek általános analízise és a gravitációs értelmezési feladatok gyakorlati megoldása c. disszertációjával 1977-ben nyerte el a műszaki tudomány doktora fokozatot. Eredményeit 1978-ban Állami Díjjal ismerték el. 1985-ben Eötvös-émlékérmet kapott.

Vizsgálatainak eredményeit mintegy 35 tudományos dolgozaton kívül (ebből 20 idegen nyelven) „Digital Filtering: Applications in Geophysical Exploration for Oil” című, az Akadémiai Kiadó és a Pittman és John Wiley kiadó közös kiadásában 1984-ben megjelent, külföldön is igen kedvezően fogadott nagy terjedelmű monográfiában foglalta össze. Egyes fejezeit több külföldi egyetemi tanszéken az oktatásban rendszeresen használják. 3 egyetemi tankönyv szerzői közösségének tagja, 9 egyetemi jegyzetet írt (néhányat társszerzőkkel). Világviszonylatban az elsők között hívta fel a figyelmet arra, hogy a gravitációs térképek átalakításaiban használt módszerek átviteli függvényeikkel egyenesen tárgyalhatók, ill. az átviteli függvények tudatos megválasztása jelentős előnyökkel jár. A szakirodalom ma is gyakran hivatkozik ezen a területen úttörő jelentőségűnek minősített cikkeire. Módszerével sikerült felismerni a dorozsmai—szegedi—sarkadi szénhidrogén indikációkat. — Geofizikai adatrendszerek digitális feldolgozásának előkészítésében és gyakorlati megvalósításában egyaránt alapvető munkát végzett.

Ajánlók: *Barta György, Béll Béla, Bíró Péter, Hazay István*

Pantó György

1936-ban született Budapesten. Fő kutatási területe a ritkaföldfémek geokémiája, különös tekintettel ezen elemcsoport speciális dúsulási formáira és jelentőségére a magmatizmus értelmezésében. 1975 óta az MTA Geokémiai Kutatólaboratóriumának tudományos igazgatója. Doktori értekezését 1981-ben védte meg a ritkaföldfém geokémia

modern összefoglalásával és bevezetésével a hazai geokémiai kutatásokba. Munkásságát 1985-ben a Munka Érdemrend arany fokozatával ismerték el.

1976–1985 között publikált 36 tanulmányából 31 idegen nyelven jelent meg. Legjelentősebb művei: Genetic significance of rare earth elements in the granitoid rocks of Hungary (Acta Geol., 1977); Rare earth element geochemical pattern of the Cenozoic volcanism in Hungary (Earth Evol. Sci., 1981); Mineralogy of yttrium and lanthanide elements in karstic bauxite deposits (Travaux de l'ICSIBA, 1981); Hydroxyl-bastnaesite-(Nd), a new mineral from Montenegro, Yugoslavia (Mineral. Mag., 1985). 1980-ban több társával szabadalmat jelentett be ritkaföldfém tartalom kinyerésére kőszenek égési maradékaiból. A hazai és a nemzetközi tudományos közéletben elfoglalt tisztségei tudományos munkásságának elismerését fejezik ki.

Ajánlók: *Grasselly Gyula, Klíburszkyne Vogl Mária*

Interdiszciplináris jelölések

Bertók Loránd

1934-ben született Debrecenben. Fő kutatási területe a természetes ellenállóképesség sugárbiológiai, mikrobiológiai-immunbiológiai, összehasonlító kórtani vizsgálata. Jelenleg az Országos Frédéric Joliot Curie Sugárbiológiai és Sugáregészségügyi Kutatóintézet tudományos tanácsadója, osztályvezetője, a SOTE c. egyetemi tanára. 1984-ben „A bakteriális endotoxinok és a természetes ellenállóképesség” című értekezésével nyerte el az orvostudomány doktora fokozatot. Tevékenységét 1963-ban és 1985-ben Akadémiai Díjjal, 1978-ban pedig a Munka Érdemrend ezüst fokozatával ismerték el.

Hat könyvnek, ill. könyvfejezetnek (4 idegen nyelven) volt szerkesztője, ill. szerzője. 164 cikket publikált (90 idegen nyelven), két szabadalma van. Munkásságából kiemelkednek az endotoxinok összehasonlító kórtani hatására (Can. J. Microbiol. 1966. 12: 1077), az ólom okozta endotoxin túlérzékenységre (J. Bact. 1966. 91: 884), az epesavaknak az endotoxinok bélből való felszívódására (J. Bact. 1969. 100: 220), az ún. fiziko-kémiai defenzió tényének felismerésére (Persp. Biol. Med. 1977. 21: 70), a sugárzással detoxikált endotoxin előállítására és hatásaira (Persp. Biol. Med. 1980. 24: 61) vonatkozó interdiszciplináris eredményei.

Ajánlók: *Ábrahám Ambrus, Babics Antal, Beck Mihály, Bognár Rezső,
Törő Imre*

Csáki Csaba

1940-ben Túrkevényen született. Szűkebb szakterülete az agrárgazdaságtan. Jelenleg a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem rektora, az Agrárközgazdasági Tanszék egyetemi tanára. 1981-ben a Tervezési és fejlődési modellek a mezőgazdaságban című értekezésével nyerte el a közgazdaságtudomány doktora fokozatot. A Moszkvai Nemzetközi Vezetéstudományi Intézetben évek óta meghívott előadó. Részt vett a nyolcvanas évek elejének globális mezőgazdasági problémáit elemző FAO tanulmány kidolgozásában.

Magyar nyelven négy önálló tudományos könyve jelent meg, társszerzőkkel további hetet írt. Tizenegy idegen nyelven megjelent könyvéből négy önálló mű. Magyar nyelvű tudományos publikációinak száma 53, idegen nyelven 40 közleményt jelentetett meg. Két könyve kapott akadémiai nívódíjat. Tudományos munkásságából kiemelkedik a mezőgazdasági vállalati tervezés fejlesztésére, a számítógépek és a matematikai módszerek alkalmazására irányuló kutatása. Másik fontos kutatási területe a makro- és a nemzetközi mezőgazdasági rendszerek tervezése, prognosztizálása, valamint a szimulációs eljárások mezőgazdasági alkalmazása. Vezető szerepet töltött be a Magyar Élelmiszertermelési Modell kidolgozásában, és közreműködött az egyik első mezőgazdasági világmodell kialakításában is.

Ajánlók: *Dimény Imre, Sipos Aladár*

Demetrovics János

1946-ban született Püspökladányban. Főbb kutatási területei: információs rendszerek, (relációs) adatmodellek, adatbázis-kezelő rendszerek, többértékű logika, software-engineering. Az MTA Számítástechnikai és Automatizálási Kutatóintézetének főosztályvezetője és az ELTE Matematikai Intézetének egyetemi tanára. 1981-ben „Relációs adatmodell, információs rendszerek” című disszertációjával nyerte el a matematikai tudomány doktora fokozatot. Tevékenységét a Munka Érdemrend arany fokozatával, Akadémiai Díjjal, Grünwald-díjjal és a Benedikt Ottó-díjjal ismerték el.

Az utolsó évtizedben 2 könyvet, 75 dolgozatot idegen nyelven, egy könyvet, 16 dolgozatot magyar nyelven publikált. Legfontosabb publikációi és eredményei: Computer-aided Specification Techniques (társsz.: Knuth E. és Radó P.: World Scientific Press, 1985); On the equivalence of candidate keys with Sperner systems (Acta Cybernetica, Szeged 4/1979/3, 247—252); Some generalized type functional dependencies formalized as equality set on matrices (társsz.: Gyepesi Gy., Discrete Applied Mathematics, 6/1983, 35—47). Kiinduló eredményei a többértékű logikában születtek. Az információs rendszerek elméletében kidolgozott eljárásai véglegesen megoldják a relációs adatmodell funkcionális függőségeinek önműködő tesztelését. Közvetlen szellemi irányítása alatt születtek az igen nagy méretű és bonyolultságú számítógépes információs rendszerek.

Ajánlók: *Csibi Sándor, Prékopa András, Szőkefalvi-Nagy Béla, Vámos Tibor*

Sáringer Gyula

1928-ban Magyarszerdahelyen született. Főbb kutatási területei: kísérletes rovarökológia és növényvédelmi rovartan. Jelenleg a Keszthelyi Agrártudományi Egyetem Növényvédelmi Intézetének tudományos tanácsadója, c. egyetemi tanár. 1972-ben a rovarok nyugalmi állapotának a növényvédelmi jelentőségéről írott disszertációjával nyerte el a mezőgazdasági tudomány doktora fokozatot.

Az utóbbi évtizedben két könyvet (társszerzőkkel) és egy könyvrészletet jelentetett meg magyar nyelven, 43 tudományos cikket publikált, ebből 21-et idegen nyelven, részben külföldi folyóiratokban és kiadványokban. Legfontosabb könyve: Kertészeti kártevők (Akadémiai Kiadó, 1982, 1069 o.), mely 1985-ben nívódíjban részesült. Kiemelkedő

jelentőségük a rovarok nyugalmi állapotát befolyásoló ökológiai tényezők — különösen a fotoperiódus — hatását tárgyaló közleményei, melyek a kísérletes rovarökológia terén korábban megkezdett úttörő munkásságának folytatását alkotják. Tudományos munkásságából kiemelkedik az új, peszticidmentes védekezési módszerek biológiai alapjainak feltárása terén végzett kutatása, mellyel az ún. ökoteknikai védekezési módszer elméleti alapjait dolgozta ki.

Ajánlók: *Jermy Tibor, Király Zoltán*

Tarnóczy Tamás

1915-ben Hólakon született. Főbb kutatási területei: beszédfizika és -fiziológia, teremakusztika, ultrahangfizika és -biológia, zenei akusztika. Az MTA Akusztikai Kutatócsoportjának ny. igazgatója, címzetes egyetemi tanár. 1971-ben „A beszéd hosszúidejű energiaszínképe” című disszertációjával nyerte el a fizikai tudomány doktora fokozatot. Tevékenységét 1965-ben a Munka Érdemrend ezüst fokozatával, 1971-ben a Francia Akusztikai Társaság nagy ezüstérmével ismerték el. Több külföldi tudományos társaságnak tiszteleti tagja.

Az utolsó évtizedben két könyvet (1982, 448 o., 1984, 272 o.) írt. Két könyvben részt vett (1977, 16 o., 1984, 14 o., ang.—fr.) publikált. Három lexikon készítésében működött közre. Magyar nyelvű tudományos cikke 21, idegen nyelvű 17 jelent meg. Legfontosabb eredményei a következők: 1. Beszédhangkutatás. Akusztikai és modellvizsgálat. Megmérte a hangképző üregek rezonanciáit, meghatározta a hangrés nyitódási hányadosát, elemezte a magyar magán- és mássalhangzókat. Eredményein alapulnak a mai mesterséges magyar beszélőberendezések paraméterei. A beszédkórus módszer kifejlesztésével 7 európai nyelv hosszúidejű energiaszínképét határozta meg. A módszert világszerte átvették (pl. a telefonvizsgálatokban). Az utóbbi években a gépi beszéd-fölismerés terén dolgozott. 2. Ultrahangkutatás. Az 50-es években mindenfajta ultrahang-generátort kutatócsoportjában megvalósított. Bakterológiai és biológiai célú kísérleti eredményeit (munkatársaival közös cikkek) a gyakorlatban is felhasználták. A legnagyobb visszhangot keltő eredmények a saját találmányú „lépcsős” lencsék és a hártyák áteresztőképességének ultrahangos befolyásolása (Elektromedizin, 1960 és Ultrasonics, 1964). 3. Teremakusztika. Az utószó mérések módszereinek kidolgozásához több dolgozata jelent meg. Kidolgozta és szabadalmaztatta a kisméretű zengőterek helyes megoldását, amivel az akusztikai anyagvizsgálat egyszerűsödött. Nemzetközileg elismert eredményű gyakorlati munkája az Erkel Színház akusztikai átalakítása. Ezt követően több külföldi tervezési munkát kapott és az Amerikai Akusztikai Társaság „fellow”-jává választotta. Összefoglaló 700 oldalas könyve 1986 őszén jelenik meg az Akadémiai Kiadónál.

Ajánlók: *Bognár Géza, Hollán Zsuzsa, Imre Samu, Kovács István*